

Imperfecta jogi személyek a magyar magánjogban¹

„Ami általában a jogi személy lényegét illeti,
nem szabad szem elől téveszteni,
hogyan az – Moór Gyula mélyen járó fejtegetései szerint –
egyfelől „eszmei léttel bíró normatív”,
másfelől „pszichofizikai léttel bíró valóság tudományi
alkotó elemek összekapcsolódása” a reális szervei
cselekvéseket normatív (jogsabályi) kapcsolatok
jogi beszámítás útján egységes jogalanyi
tevékenységgé foglalják össze.”²

E rövid tanulmány célja annak felmérése, hogy a jogi személy jogintézménye kapcsán tudományosan és a jogalkotó által is kidolgozott jellemzőket, ismérveket teljes körűen hordozzák-e a magánjogi jogviszonyokban résztvevő jogi személyek Magyarországon.

I. A jogi személy kritériumai

1.1. A Ptk. alapján

A jogi személynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését ellátó szervezettel kell rendelkeznie.³

A jogi személy kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni, a jogi személy tagjai és alapítója a jogi személy tartozásaiért nem felelnek; a jogi személy önálló helytállási kötelezettségének rögzítése. Ha a jogi személy tagja vagy alapítója korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag vagy az alapító korlátlanul köteles helytállni.⁴

Ha a Ptk. lehetővé teszi, akkor a létesítő okirat rendelkezhet a jogi személy szervezeti egységeinek jogi személlyé nyilvánításáról, feltéve, hogy a szervezeti egység az alapítóktól és a jogi személytől

¹ A tanulmány az Összehasonlító Magánjogi Kutatóműhely kutatási projektjének keretében készült.

² SZLADITS Károly: A jogi személy mint jogalany. In: *Magyar magánjog. Általános rész. Személyi jog.* Szerk.: SZLADITS Károly, Grill Károly Könyvkiadó Vállalata, Budapest, 1941. 570-571.

³ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban Ptk.) 3:1. § (5)

⁴ Ptk. 3:2. § (1)-(2)

elkülöníthető szervezettel és vagyonnal rendelkezik. A jogi személy szervezeti egységére a jogi személy általános szabályait megfelelően kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a jogi személy szervezeti egységének elkülönített vagyonából ki nem elégíthető hitelezői igényekért a jogi személy a szervezeti egység fennállása alatt és ezt követően is köteles helytállni.⁵

1.2. A polgári jogi szakirodalom alapján⁶

A magyar jogi szakirodalomban⁷ konszenzus alakult ki a jogi személy jellemzői, ismérvei tekintetében, a következők szerint. A jogi személy elkülönült vagyonnal rendelkezik:⁸ a jogi személy tulajdona nem azonos az őt alkotók/tagok tulajdonával, vagyonával⁹ (tulajdoni elkülönülés/elválasztás elve).¹⁰ A jogi személy elkülönült vagyonából adódik önálló vagyoni felelőssége: a jogi személy kötelezettségeiért, tartozásaiért a jogi személy köteles helytállásra, az őt alkotók/tagok nem. A jogi személy létesítésekor az alapítók saját vagyonuk korlátozásával új szervezetet, jogalanyt hoznak létre. Az alapítók vagyoni hozzájárulás teljesítésével (ennek értékével korlátozzák, csökkentik saját vagyonukat) teremtik meg az új jogalany vagyonát. Az alapítók által rendelkezésre bocsátott vagyon már nem az ő tulajdonukba, hanem az új szervezet, a jogi személy tulajdonába tartozik. A jogi személy alapításakor a rendelkezésre bocsátott vagyoni hozzájárulások összessége az új, önálló jogalany elkülönült vagyona lesz. A jogi személy alapítói saját vagyonuk korlátozásának (a vagyoni hozzájárulásnak a társaság rendelkezésére bocsátása) ellentételezéseként meghatározott módon és mértékben gyakorolható jogokat kapnak: például tagsági jogokat a gazdasági társaságoknál, az egyesülésnél, a szövetségelnél és az egyesületnél, valamint alapítói jogokat az alapítványnál. Az alapítók – az alapítvány létesítése után – közvetlenül nem rendelkezhetnek az alapítványi célra rendelt vagyonnal.¹¹

A jogi személy létesítése során az alapítók célja az, hogy vagyonuk egy részét elkülönítve, ahhoz önálló szervezetet rendelve, önálló jogalanyt hozhassanak létre. A vagyontömeg elkülönülésével a

---

⁵ Ptk. 3:32. §

⁶ Az alpont PAPP Tekla: A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok. In: *Opuscula Civilia, Magánjogi látlelet*. Szeged, Lectum, 2013. 209-222. alapján készült.

⁷ Ennek legújabb és funkcionális jellegű megközelítését lásd: AUER Ádám: A felelős társaságirányítás hatása a jogi személyek elméletére. *Jogtudományi Közlemény*, 2013/4. 193-202.

⁸ Ehhez lásd még: LEHOCZKI Zóra Zsófia: Fogalmi tévedések vígjátéka – a tulajdonjog közvetett tárgyának szerepében: a jogi személy. *Opuscula Civilia*, 2017/3. akk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/civilisztikai-intezet/opuscula-civilia Letöltés ideje: 2017. május 8.; Fővárosi Ítéltábla 13. Gf. 40.334/2010/8.

⁹ Az alpont AUER Ádám – BAKOS Kitti – BUZASI Barnabás – FARKAS Csaba – NÓTÁRI Tamás – PAPP Tekla: *Társasági jog*. Szerk.: PAPP Tekla, Szeged, Lectum Kiadó, 2011. 33. alapján készült.

¹⁰ SZALAI Ákos: A gazdasági társaságok jogi személyiségének határai. *Iustum Aequum Salutare*, 2015/1. 12.: „... a jogi személyiség kulcsa az, hogy a tagok nem követelhetik vissza a szervezettől a befektetett vagyont, a tagok hitelezői nem kérhetik a szervezettől a tag tartozásának megtérítését. Ezt nevezik lehetőséget teremtő vagyonszétválasztásnak (affirmative asset partitioning), vagy a szervezetet védő pajzsak (entity shield).”

¹¹ BH 1992. 54.

jogtárgy jogalannyá válik, melyben a korábbi tulajdonos(ok) – általában - taggá transzformálódnak.¹² Az alapítók, a tagok nem minősülnek a jogi személy tulajdonosának, mivel a hatályos magánjogi szabályozás jogalanyon nem engedélyezi a tulajdonjog fennállását és gyakorlását.¹³ Ezen kívül jogalany (szervezeti forma) forgalom tárgya vagyoni értékű jogként sem lehet.¹⁴ A jogi személy a működése során szerzett, tevékenysége révén keletkezett vagyonnal maga rendelkezik, az a tulajdona. A jogi személy elkülönült vagyonából adódik önálló vagyoni felelőssége: a jogi személy kötelezettségeiért, tartozásaiért a jogi személy köteles helytállásra, az őt alkotók/tagok nem.

A jogi személy lényeges jellemzője az állandó szervezet, mely alatt értjük

- egyrészt azt, hogy a jogi személy létét nem érinti az őt alkotók/tagok változása (halála/jogutód nélküli megszűnése/átalakulása);
- másrészt azt, hogy ügyintéző és képviselő szervek aktiválják a jogi személy „akaratát”;
- harmadrészt azt, hogy funkciók szerinti hierarchizáltságú és beosztású, szervezeti struktúra kerül kialakításra (melyik szerv milyen hatáskörrel rendelkezik, melyik szerv ellenőrizheti a másikat, melyik szerv avatkozhat be a másik működésébe etc.).

A jogi személy létrejöttéhez, jogképességéhez, működéséhez elengedhetetlen az állami elismerés, mely jelenti

- egyrészt azt, hogy a szervezet csak megengedett társadalmi, gazdasági célra alapítható;
- másrészt a jogalanyiség biztosítását normatív (törvény révén) és egyedi szinten (nyilvántartásba vétel által).

A jogi személy jogviszonyokban, gazdasági forgalomban való megjelenéséhez szükséges a saját név, mely alatt el tud járni, és amely révén a többi jogalanytól megkülönböztethető. A jogi személy nevéhez kapcsolódik a jogképessége.

Az állandó szervezet és a saját név alatti eljárás jogi személy ismérveiből következik a természetes személy képviselő révén történő „akarat-artikuláció”. A jogi személy – személyisége jogi jellegéből adódóan (fictio és természetes személyekből áll)¹⁵ – tevékenységét csak természetes személyek útján gyakorolhatja, mely személyek eljárása a jogi személy tevékenységének minősül (betudás elve).¹⁶ A

---

¹² Ehhez lásd még CSEHI Zoltán: Az új Ptk. jogi személy szabályozásának a kógcenciájáról és diszpozitivitásáról. *Polgári Jog*, 2016/3. 2.

¹³ Fővárosi Bíróság 6. G. 40.132/2002/3.

¹⁴ BDT 2001. 166.; BDT 2001. 165.

¹⁵ KEMENES István: A jogi személy elkülönült felelősségének 'áttörése'. In: *Tanulmányok Bérczi Imre egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára*. Szerk.: TÓTH Károly, Szeged, SZTE ÁJTK, Acta Universitatis Szegediensis, Acta Juridica et Politica, Tomus LVIII., Fasciculus 1-41. 2000. 315.

¹⁶ BDT 2023. 4682.: A jogi személy önálló képviselési joggal rendelkező vezető tisztségviselőinek magatartása a jogi személy magatartásának minősül. Ha egymás tudta nélkül kötnek adásvételi szerződést, annak ki bejegyzési engedélyt ugyanarra a vagyontárgyra, és valamelyik ügyletből eredően a jogi személy kárt szenved, az a jogi személy saját magatartásával okozott kárnak minősül függetlenül attól, hogy melyik vezető tisztségviselő járt el.

jogi személy valamely vezetőjének, munkaszervezete tagjának vagy testületének, testületi tagjának a jogi személy nevében kifejtett tevékenysége a jogi személy eljárásával esik egy megítélés alá. A jogi személy általi ügyletkötés során a jogi személy nevében eljáró természetes személyeknek önálló ügyleti akarata nincs, az ügyletkötésre feljogosító testületi döntés nem értékelhető egyéni szerződési akaratok összességéként; betudás elve.¹⁷

Az önálló vagyontól és az állandó szervezetből adódik az alapítóktól való függetlenedés: az alapító jogalanyok a jogi személy későbbi működésére nem bírnak hatással. Az állami elismerés, az önálló vagyon, az állandó szervezet kritériumaiból következik, hogy a jogi személyt huzamos, tartós időtartamra hozzák létre.

Az ismertett jogi személy kritériumok a Ptk. 3:1. § (4), (5) bekezdéseiben, 3:2. § (1) bekezdésében vannak felsorolva azzal, hogy a jogszabályi meghatározás a székhellyel rendelkezést (a jogi személy elérhetőségét) is fontos ismérvenek tekinti a forgalom biztonsága szempontjából. A jogalkotó a jogbiztonság érdekében külön bekezdésben rögzíti, hogy jogi személy csak a jogrend által, törvényi szinten megengedett célra létesíthető. Törvény generálisan: valamennyi jogi személy vonatkozásában és speciálisan: egyes jogi személytípusok tekintetében állapíthat meg tilalmazott célt. Ennek megfelelően például

- házak építése és felújítása - mint alapítványi cél - nem jelent feltétlenül elsődleges gazdasági tevékenységet;¹⁸
- legeltetési társulást és gázépítő közösséget nem lehet egyesületi nyilvántartásba bejegyezni;¹⁹
- részvények vásárlására és kezelésére vonatkozó tevékenység nem végezhető egyesületi keretek között.²⁰

II. A jogi személy jogképessége

A jogalany alatt a jogilag szabályozott társadalmi és gazdasági viszonyok (jogviszonyok) résztvevőjét értjük. A jog természetes alanya az ember, jogi terminológiával: a magánszemély, vagy természetes személy. A jog a társadalmi együttélés, a gazdasági forgalom vonatkozásában alakít(ott) ki rendelkezéseket, melyek nagy része magatartási szabály. Ezek a magatartási előírások nemcsak az egyes emberre irányadóak, hanem a természetes személyek versengésére, együttműködésére és az általuk kialakított közösségekre, csoportokra is. A magánszemélyek által létrehozott szervezetek

---

¹⁷ PJD 2017. 8.; FÍT 17. Pf. 20 237/2012/10.; SZÍT Pf. 20 104/2007.; PÍT Pf. I. 20 370/2009/4.; PÍT Pf. II. 20 470/2010/4.

¹⁸ BH 1997. 312.

¹⁹ BH 1992. 129.; BH 1992. 130.

²⁰ BH 1993. 390.

(melyek emberekből állnak) lehetnek jogi személyek és jogi személyiség nélküli koordinatív-kooperatív jellegű szervezeti képződmények (például a polgári jogi társaság).²¹ Bizonyos szervezetek és vagyontömegek jogi személyiséggel felruházása a Ptk. által azt jelenti, hogy ezek jogalanyok, azaz jogképesek: polgári jogi jogviszonyokban jogok illelhetik és kötelezettségek terhelhetik őket. A jogi személy jogképessége kiterjed mindazokra a jogokra (beleértve a személyhez fűződő jogokat is) és kötelezettségekre, amelyek jellegüknél fogva nem csupán az emberhez fűződhetnek. Ha más jogág a polgári jogban jogalanyként elismert jogi személyekre jogokat és kötelezettségeket akar telepíteni, erről külön kell rendelkeznie.²²

A jogi személynek a természetes személlyel ellentétben nincs cselekvőképessége.²³

A jogi személy jogképessége abszolút jellegű, de nem azonosítható a természetes személy (az ember) jogképességével, ugyanis a jogi személy jogképessége törvény által a jogi személy típusától és céljától függően korlátozható. A jogi személy abszolút jogképessége azt jelenti, hogy nem érvényesül az ultra vires elv, azaz a jogi személy által, tevékenységi köre túllépésével kötött szerződések nem érvénytelenek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a jogi személy, számára törvény által tilalmazott tevékenységi körre, vagy ennek keretében köthet megállapodásokat; ez tilos és jogszabályba ütközés miatt semmis.²⁴ Így a gazdasági társaság polgári jogi jogképessége is abszolút, amelyet nem érint az a körülmény, hogy a cégnyilvántartásban teljes körű tevékenységét nem szerepeltette.²⁵

A cégeknek minősülő jogi személyek (pl.: szövetkezet, egyesülés, gazdasági társaságok) a cégnyilvántartásba vétellel jönnek létre, az egyesület és az alapítvány pedig a törvényszék polgári irodája által vezetett nyilvántartásba kerül bejegyzésre. A bírósági nyilvántartásba vétel konstitutív (mert ez keletkezteti a jogi személyt) és ex nunc hatályú (mert a bejegyzés napján a jövőre nézve tekintjük létrejöttnek a jogi személyt) jogi tény. Ebből adódóan a jogi személy jogképessége származtatott: állami elismerésen, a bírósági nyilvántartásba vételen alapul.²⁶

A jogi személy törvényben meghatározott típusban, törvény által nem tiltott tevékenység folytatására és cél elérésére alapítható és működtethető; a típuskényszer deklarálása. Ezen előírásba ütköző létesítő okirat semmis.²⁷

---

²¹ SÁRKÖZY Tamás: *Szervezetek státuszjoga az új Ptk.-ban, Társasági, egyesületi és alapítványi jog a Ptk. harmadik könyve alapján*. Budapest, HVGORAC. 2013. 15-20.

²² Ptk. 3:1. § (1)-(3)

²³ Ezzel ellentétes állásponthoz lásd: PETRIK Ferenc: *Jogalanyok és jogi személyek az új Polgári Törvénykönyvben. Magyar Jog*, 2001/10. 580..

²⁴ PAPP Tekla: *A jogi személy általános szabályai*. In: *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*. Szerk.: OSZTOVITS András, Budapest, Opten Informatikai Kft. 2014. 363-364.

²⁵ KGD 2002. 275.

²⁶ PAPP (Opten) i.m. 364.

²⁷ Ptk. 3:1. § (4)

III. A Ptk-beli típuskényszer

A Ptk. típuskényszert határoz meg, öt jogi személytípust ismer el: az egyesületet (3. Könyv Második Rész), a gazdasági társaságot (3. Könyv Harmadik Rész), a szövetkezetet (3. Könyv Negyedik Rész), az egyesülést (3. Könyv Ötödik Rész) és az alapítványt (3. Könyv Hatodik Rész). Egyedül a gazdasági társaság jogi személy kategórián belül jelöl meg alfajokat (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság) a Ptk.

A Ptk-n kívül csak törvény rendelkezhet jogalany jogi személyként való elismeréséről és létesítéséről.²⁸ A Ptk-n kívüli törvény is csak úgy rendelkezhet új jogi személytípusról, hogy a Ptk-ban meghatározott jogi személy kritériumok meglétét megköveteli.

A típuskényszer azt is jelenti, hogy a polgári jogi jogalanyok számára nem megengedett, hogy szabadon, típusba nem sorolható jogi személyeket hozzanak létre: a Ptk-ban nevesített jogi személyek típusjegyeitől való eltérés nem lehetséges.²⁹ Mivel hatályos jogunk a „csendes társaságot” nem ismeri, az ilyen megállapodás semmis polgári jogi szerződésnek minősül.³⁰

A Ptk. harmadik könyvbeli jogi személy általános szabályait egyrészt alkalmazni kell a Ptk. által nevesített egyes jogi személyekre, másrészt a más törvények által jogi személlyé nyilvánított jogalanyokra, harmadrészt jogszabály által polgári jogi jogalanyisággal – de jogi személyiséggel nem – felruházott szervezetekre (például a polgári jogi társaságra³¹ és a társasházra).³² Mind a Ptk-beli, mind a más törvénybeli jogi személyekre, mind a jogi személyiség nélküli, jogszabály révén polgári jogi jogalanynak minősülő szervezetekre a jogi személy általános szabályai annyiban irányadóak, amennyiben a három jogalanyi csoportra vonatkozó speciális előírások nem tartalmaznak eltérő rendelkezéseket (lex specialis derogat legi generali).

A jogi személyek általános szabályai olyan jogi normák, amelyek a Ptk-ban szabályozott minden jogi személytípusra, vagy többségükre generálisan alkalmazhatóak,³³ azonban vannak olyan jogi személy általános részi rendelkezések is, amelyek csak bizonyos feltételek bekövetkezése mellett irányadóak valamennyi jogi személyre, vagy többségükre.³⁴

---

²⁸ Ennek kritikáját lásd: CSEHI (2016) i.m. 1.

²⁹ CSEHI (2016) i.m. 2.

³⁰ Legfelsőbb Bíróság Pfv. VI. 23.251/1996.

³¹ Ptk. 6:498-513. §§

³² 2003. évi CXXXIII. törvény a társasházakról

³³ Pl.: Ptk. 3:4. § (4)

³⁴ Pl.: Ptk. 3:26. § (1)

IV. A jogi személyek csoportosítása³⁵

A különböző jogi személyek meghatározott szempontok szerint típusokra, fajtákra oszthatók, bonthatók. A legalapvetőbb megkülönböztetés a magánjogi és közjogi jogi személyek között tehető: a magánjogi jogi személyek a magánautonómia keretein belül magánjogi jogügylet alapján (pl.: társasági szerződés) jönnek létre, míg a közjogi jogi személyek közfunkciókat látnak el és a magánjog jogviszonyokban nem közhatalmi jogosítványokkal és kényszerrel vesznek részt (pl.: állam, önkormányzat,³⁶ költségvetési szerv). A közjogi jogi személyeken belül elkülöníthetünk intézmény-típusú jogi személyeket (pl.: állami szervek), amelyek az állami tulajdonból meghatározott célra elkülönített vagyont kezelik, azzal gazdálkodnak. Különbséget tehetünk a Polgári Törvénykönyvben szabályozott (pl.: egyesület, szövetkezet) és abban nem szereplő (pl.: egyház) jogi személyek között. A jogi személy szervezete alapján több elhatárolást is tehetünk:

- a) személyösszességre (*universitas personarum*; pl.: egyesület, egyesülés) és vagyonösszességre (*universitas bonorum*; pl.: alapítvány) szétválasztva;
- b) tagsággal rendelkező (pl.: szövetkezet, kft.) és tagság nélküli (pl.: alapítvány) jogalanyok;
- c) elsődlegesen koordinatív-kooperatív jellegű szerveződés (pl.: egyesülés, szövetkezet), vagy sem (pl.: alapítvány).

A jogi személyek között találhatóak civil szervezetek (pl.: alapítvány, egyesület) - amelyek tevékenysége társadalmilag hasznos, közösségteremtő, vagy közérdekű, közhasznú -, illetve gazdasági jellegű szervezetek (pl.: rt., kft., szövetkezet). A jogi személyek lehetnek for profit és non profit szervezetek: a profitorientált jogi személyek üzletszerű, közös gazdasági tevékenység folytatására jönnek létre (pl.: kft., rt., kkt., bt.), míg a non profit szervezetek egzisztálása nem jövedelemszerzésre irányul, csak kiegészítőleg végezhetnek gazdálkodást és nem kerülhet sor nyereségfelosztásra. Eltérés van aszerint is a jogi személyek között, hogy cégeknek minősülnek-e (pl.: szövetkezet, egyesülés, gazdasági társaságok) és a cégnyilvántartásba vétellel jönnek létre, vagy a törvényszék polgári irodája által vezetett nyilvántartásban szerepelnek-e (pl.: egyesület, alapítvány). A jogi személy által alapított jogi személyeket másodlagos jogi személyként³⁷ is aposztrofálják,

---

³⁵ PAPP (Opten) i.m. 362-363.; Ennek kapcsán lásd még : SZIKORA Veronika: A jogi személyek egyes fajtáira vonatkozó különös rendelkezések sorsa a Polgári Törvénykönyv kodifikációja kapcsán. *Collega*, 2000/2. 45-51.

³⁶ BDT 2023. 4706.: A polgármester magatartása kapcsán a betudás elve akkor érvényesülhet, és közhatalom gyakorlásából eredő személyiségi jogsértés megállapítása iránti perben a keresetlevél visszautasítására, illetve az eljárás megszüntetésére akkor kerülhet sor, ha a polgármester a képviselő-testület döntése alapján, annak végrehajtása vagy ellenőrzése keretében fejtí ki a tevékenységét, illetve a ráruházott feladat- és hatáskörében dönt vagy intézkedik.

³⁷ Az ehhez kapcsolódó tulajdonirányítást (gazdasági hatalom gyakorlását) lásd: PETRIK Ferenc: A jogi személyekre vonatkozó általános rendelkezések az új Polgári törvénykönyvben. *Magyar Jog*, 2005/3. 146.

valamint a jogi személy szervezeti egységének jogalanyiságát származtatott, belső jogi személyiségnek is minősítik.

V. A közjogi jogi személy³⁸

„A közjogi jogi személyek magánjogi kialakulásával az állam a polgárságnak, az önmagát megszervező társadalomnak kívánja megadni a részét a köz igazgatásában.”³⁹

A Ptk. azon jogi személytípusokra vonatkozóan tartalmaz részletszabályokat, amelyek polgári jogi jogviszonyok keretében, a magánautonómia körében létesülnek és működnek.⁴⁰ A közjog alanyai – az állam, az önkormányzat és a köztestület kivételével – csak relatív jogképességgel ruházhatók fel:⁴¹ csak jogszabályban meghatározott feladat- és hatáskörük keretei között járhatnak el.⁴²

Közjogi személyt akkor indokolt jogi személyiséggel felruházni, ha feladatai szükségessé teszik, hogy a polgári jogi forgalomban részt vegyen;⁴³ erre általában a költségvetési szerv⁴⁴ jogi formájában

³⁸ A téma részletes áttekintését lásd: KISFALUDI András: A közjogi jogi személy mint magánjogi tabu? In: *Liber Amicorum Studia L. Vékás dedicata, Ünnepi dolgozatok Vékás Lajos tiszteletére*. Szerk.: KISFALUDI András, Budapest, ELTE ÁJK. 2009. 165-195.

³⁹ LÁBADY Tamás: *A magyar magánjog (polgári jog) általános része*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 1997. 26.

⁴⁰ Erről részletesen lásd: KISFALUDI András: A jogi személyek szabályozása az új Polgári Törvénykönyvben. *Jogtudományi Közlöny*, 2013/7-8. 335.

⁴¹ KILÉNYI Géza: A közigazgatási szervek jogi személyiségének problémái. *Magyar Közigazgatás*, 2006/8. 465.

⁴² Részletesen lásd: FAZEKAS Marianna: A közjog alanyai és a Ptk. tervezet, Egy közigazgatási jogász kérdőjelei a Ptk. tervezet jogi személy részéhez. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2007/5. 22.

⁴³ FICSOR Mihály: Közjogi jogi személyek a magyar polgári jogban. *Magyar Jog*, 1993/6. 323., 327.

⁴⁴ A költségvetési szerv jogszabályban vagy alapító okiratban meghatározott közfeladat ellátására létrejött **jogi** személy, mely a Magyar Államkincstár által vezetett törzskönyvi nyilvántartásba történő bejegyzéssel, a bejegyzés napjával jön létre, illetve a nyilvántartásból való törléssel, a törlés napjával szűnik meg (kivéve, ha az alapító okirat későbbi időpontot, törvény vagy kormányrendelet más időpontot állapít meg a létrejövetel, illetve a megszüntetés

kerül sor. A költségvetési szerv az állami költségvetésből gazdálkodik, emiatt gazdálkodását, tulajdonszerzési képességét a pénzügyi jogszabályok korlátozzák. Annak eldöntésekor, hogy valamely szervezet központi költségvetési szervként, jogképességgel rendelkező jogi személy-e, annak van ügydöntő jelentősége, hogy az adott időszakban hatályos költségvetési törvény milyen rendelkezéseket tartalmaz.⁴⁵

A közjogi jogi személy kapcsán a mai szakirodalom megosztott; többféle álláspont alakult ki:

- Sárközy Tamás a jogágak feletti, közjogi és magánjogi jegyeket magában hordozó komplex jogi személyiség híve;⁴⁶
- Kisfaludi András szerint mindegyik jogágnak önállóan, a saját premisszái alapján kell döntenie arról, hogy az általuk szabályozott jogviszonyoknak kik lehetnek az alanyai;⁴⁷
- Kilényi Géza véleménye az, hogy a közjogi személy több jogágot (alkotmányjog, közigazgatási jog, pénzügyi jog) átfogó gyűjtőfogalom, ebbe a halmazba azok a szervek tartoznak, amelyeket valamely állami szerv – jogszabályi rendelkezés erejénél fogva - feljogosít a közhatalom körébe tartozó tevékenység saját nevükben és hatáskörükben való gyakorlására, valamint a közhatalomhoz kapcsolódó állami feladatok önálló ellátására;⁴⁸
- Petrik Ferenc álláspontja az, hogy a közjogi jogi személy elsődlegesen a közhatalom/közérdek kielégítését szolgáló, közjogi jogok és kötelezettségek hordozója elsősorban, és csak másodsorban jogi személy;⁴⁹
- Lábady Tamás a közjogi jogi személyek kapcsán egyetértett a 22/1994. (IV. 16.) AB határozat kijelentésével: ezek közjogias jellegű, közfeladat ellátására, közérdekű tevékenység folytatására létrehozott jogalanyok, melyeket törvény keletkeztet és a polgári jog szabályoz,⁵⁰ és a közjogi jogi személy híd szerepet tölt be: elkülönül a tisztán magánjogi jogi személyektől és az állami/önkormányzati közhatalmi szervektől,

---

napjaként; ez esetben a költségvetési szerv ezen időponttal jön létre vagy szűnik meg). https://www.allamkinestar.gov.hu/Koltsegvetes/Torzskonyvi_nyilvantartas/Altalanos-informaciok Letöltés ideje: 2024. 10. 22.

⁴⁵ BH 2004. 52.

⁴⁶ SÁRKÖZY Tamás: *A jogi személy elméletének átalakulása, vizsgálódás a szervezetek komplex jogalanyiségéről*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1985. 447-448.

⁴⁷ KISFALUDI (2009): i.m. 182.

⁴⁸ KILÉNYI: i.m. 465.

⁴⁹ PETRIK Ferenc: A jogi személy fogalma és fajtái. *Ügyvédek Lapja*, 1993/4. 2.

⁵⁰ LÁBADY Tamás: *Megtartott szó. Alkotmányjog hatások a készülő Polgári Törvénykönyv szabályaira*. Szerk.: KOLTAY András – LANDI Balázs, Budapest, Wolters Kluwer, 2018. 47.

azonban intézményesen és szervezetenként össze is köti azokat, segítve a civil társadalmat és a közigazgatási funkciók hatékony ellátását;⁵¹

- Fazekas Marianna osztja Sárközy Tamás álláspontját a szervezetek komplex jogalanyiségének több jogág keretei közötti kidolgozásának szükségességét illetően, azonban a komplex jogi személyiség ebből való levezetését következetlennek tartja, és a jogi személy polgári jogba tartozása mellett érvel, elvetve a közjogi személy fogalom használatát;⁵²
- Patyi András elutasítja a közjogi személy fogalom használatát és úgy véli, hogy a jogi személy alapján véve polgári jogi kategória (egyértelműen ebben Fazekas Mariannával);⁵³
- Auer Ádám a jogi személyt jogágak feletti jogintézménynek tekinti, és lényegét a szervezetenként látja (egyezzve ebben Csehi Zoltánnal)⁵⁴ és ebben a tekintetben a magánjogi és a közjogi jogi személy között nem különböztet (a két csoportba tartozó jogalanyok között azonban már fogalmilag és típusonként differenciál, ahogy annak idején Schwarz Gusztáv is).⁵⁵

Meglátásunk szerint a közjogi jogszabályok személyi és tárgyi hatálya alá tartozik, hogy kiket/miket minősítenek jogalanyoknak, személynek, azonban a jogi személy a magánjog „terméke”: a jogi személy mibenlétének definiálása, jogképességének meghatározása, típusainak rögzítése a mindenkori Polgári Törvénykönyv feladata.⁵⁶ Ez alapján a „közjogi személy”, a „közjogi jogi személy” kategóriák – melyek közfunkciókat ellátó és a magánjogi jogviszonyokban nem közhatalmi jogosítványokkal és kényszerrel résztvevő jogalanyokat (például állam, önkormányzat, költségvetési szerv) takarnak – nem önálló jogi személy típust fednek le, hanem a magánjogtól eltérő jogág jogalanyainak jogi személyiséggel rendelkező halmazát jelentik, melyekre alkalmazni kell a Ptk. jogi személyekre vonatkozó általános szabályait.⁵⁷ Ebben az értelemben a közjogi személy nem egy külön jogi személy kategória,

---

⁵¹ LÁBADY (2018) i.m. 24.

⁵² FAZEKAS Marianna: *A köztisztviselők szabályozásának egyes kérdései*. Budapest, Rejtjel, 2008. 164.

⁵³ PATYI András: A jogi személyiség egyes kérdései a közigazgatási szervezetben (Létezik-e, s ha igen, micsoda a közigazgatási jogi személyiség?) In: *A közigazgatási szervezetrendszer átalakítási kísérletei*. Szerk.: CSEFKÓ Ferenc, Pécs, A 'Jövő Közigazgatásáért' Alapítvány 2009. 65., 75.; FAZEKAS (2008) i.m. 164.

⁵⁴ CSEHI Zoltán: A jogi személyek szabályozása az új magyar Polgári Törvénykönyvben, In: *Jogi személyek a Polgári Törvénykönyvben*. Szerk.: GONDOSNÉ PUSZTAHELYI Réka, Miskolc, Novotni Kiadó 2013. 68-70.

⁵⁵ AUER Ádám: A jogi személyiség a közjog és magánjog paradigmájában – fragmentum, In: *Ünnepi kötet a 70 éves Janza Frigyes tiszteletére*. Szerk.: BODÁA József – FELKAI László – PATYI András, Budapest, Dialóg Campus 2017. 53-54.

⁵⁶ Ptk. 3:1. §, 3:63. § (1), 3:88. § (1), 3:325. § (1), 3:368. § (1), 3:378. §, 3:405. § (1)

⁵⁷ Ptk. 3:3. § (2); ellentétes állásponton van: DOMROCSI Gábor: Jogi problémák az új Polgári Törvénykönyvben. *Gazdaság és Jog*, 2015/10. 3.

hanem a jelzős alanyi szerkezet csak jogági determináltságra utal a jogi személyek viszonylatában: a magánjogi jogviszonyokban résztvevő jogi személy közjogi normák által szabályozott közjogi jogviszonyok alanya is egyben.

VI. A közjogi jogi személy meghatározatlanságából eredeztethető polgári jogi anomáliák

VI.1. A polgári jogi normák alkalmazhatósága

Habár a Polgári Törvénykönyv rögzíti, hogy az általa nem szabályozott típusú jogi személyekre és jogszabály által polgári jogi jogalanyisággal felruházott nem jogi személy szervezetekre a jogi személy Ptk-beli általános szabályait megfelelően kell alkalmazni,⁵⁸ ez a gyakorlatban mindmáig bírói döntésekben megerősítést igénylő tény,⁵⁹ annak ellenére, hogy például a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény inverz formában ugyanezt tartalmazza.⁶⁰

Ugyanígy bírói ítéletekben várt tisztázásra az, ha a közjogi jogosítványok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése polgári jogi jogviszonyokban realizálódik, akkor arra szintén a Ptk. rendelkezései irányadóak.⁶¹

VI.2. A közjogi jogi személy polgári jogi jogalanyisége

A közjogi jogszabályok alkotói nem használják a közjogi jogi személy kifejezést, helyette a közigazgatási szerv⁶² és költségvetési szerv⁶³ szókapcsolatokat alkalmazzák, szemben a közjogi szakirodalom egyes megfogalmazásaival⁶⁴ és néhány bírói határozattal.⁶⁵ Egyes közjogi jogi

---

⁵⁸ Ptk. 3:3. § (2)-(3)

⁵⁹ BDT 2019. 3964.; BDT 2019. 3975.; ÍH 2020.109.: vadásztársasági szervek határozatainak bírósági felülvizsgálata kapcsán, speciális törvényi szabályozás hiányában, a jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálatára vonatkozó Ptk-beli előírások irányadóak.

⁶⁰ 2011. évi CLXXXIX. törvény 41. § (1) A helyi önkormányzat jogi személy, a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény jogi személyekre vonatkozó rendelkezéseit az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. 87. § A helyi önkormányzatok képviselő-testületei megállapodhatnak abban, hogy egy vagy több önkormányzati feladat- és hatáskör, valamint a polgármester és a jegyző államigazgatási feladat- és hatáskörének hatékonyabb, célszerűbb ellátására jogi személyiséggel rendelkező társulást hoznak létre.

⁶¹ BDT 2019. 3964.: A magánjogi szabályok alkalmazása szempontjából a magánjogi elvárásoknak való megfelelés követelhető meg. BDT 2019. 3975.: A társulásban résztvevő önkormányzatok befizetési kötelezettsége nem egymás felé, hanem a jogi személyiséggel rendelkező társulás irányában áll fenn; túlfizetésnél a túlfizetett összeg jogalap nélküli gazdagodás jogcímén a társulástól követelhető. EBH 2006. 1482.: Önkormányzati társulásból eredő pénzfizetési igény nem közigazgatási perben, hanem polgári perben érvényesíthető.

⁶² 2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról 4. § (7)

⁶³ Például 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről 123. § (1): az Országgyűlés Hivatala központi költségvetési szerv; 2010. évi LXXXVII. törvény a Nemzeti Földalapról 4. § (1): a Nemzeti Földügyi Központ központi költségvetési szerv

⁶⁴ KILÉNYI i.m.; PETRIK (2006) i.m.

⁶⁵ BH 2011. 15.: helyi önkormányzat közjogi személy; PÍT Gf. 40030/2016/4.: vízitársulat közjogi személy

személyek polgári jogi jogalanyisága és jogi személyisége kapcsán kétségek fogalmazhatók meg, melyet az Országgyűlés polgári jogi megítélésével szemléltetünk.

A bírói gyakorlatban az Országgyűlést kezdetben költségvetési szervnek és jogi személynek minősítették (egyben perbeli jogképességet és polgári jogi helyállást is kapcsolva hozzá),⁶⁶ majd az önkormányzatok állami támogatásával összefüggésben először arra világítottak rá, hogy közhatalmi/közigazgatási jogcselekmények végzésére/politikai aktivitásra vonatkozó akaratnyilvánítás nem lehet polgári jogi szerződés tárgya,⁶⁷ végül megállapítást nyert az, hogy nincs olyan tételes jogi rendelkezés, amely az Országgyűlést jogi személlyé nyilvánítaná.⁶⁸ Az Országgyűlésről szóló 2012. évi XXXVI. törvény nem tisztázza az országgyűlés jogi státuszát, a preambulumban legfőbb népképviselői szervként van említve. Véleményünk egyezik a döntvények álláspontjával: az Országgyűlés nem jogi személy; kérdéses, hogy polgári jogi jogalany e egyáltalán... Ennek ellenére a Magyar Távirati Iroda Részvénytársaságot az állam nevében egyszemélyes rt-ként „alapította”,⁶⁹ szemben az MNB Zrt.,⁷⁰ az MNV Zrt.,⁷¹ az Államadósság Kezelő Központ Rt.⁷² létesítésével, amelyeknél helyesen csak annyit tett, amit tehetett: „az Országgyűlés a következő törvényt alkotja...”

Két vagy több önkormányzat képviselő-testülete megállapodhat jogi személyiséggel rendelkező társulás létrehozásában,⁷³ ami költségvetési szervnek minősül⁷⁴ és saját vagyonnal rendelkezik (melynek a szaporulata is a társulást illeti meg).⁷⁵ A jogi személyiségű önkormányzati társulás döntéshozó szerve a társulási tanács,⁷⁶ és ennek elnöke képviseli a társulást:⁷⁷ a döntéshozók egyikét – mintegy primus inter pares – illeti meg a képviselői jogkör, azonban ügyintéző szervről nem gondoskodik a jogszabály.

VII. A Ptk-beli jogi személyek jogi személy kritériumoknak való megfeleltethetősége

---

⁶⁶ BH 1997. 276.

⁶⁷ BH 2001. 332.

⁶⁸ ÍH 2005. 75.: nem költségvetési szerv, nem jogi személy, nincs perbeli jogképessége; ugyanerre jutott: ÍH 2013. 20., EBD 2014. 01.P1.

⁶⁹ 1996. évi CXXVII. törvény a nemzeti hírügynökségről

⁷⁰ 2013. évi CXXXIX. törvény

⁷¹ 2007. évi CVI. törvény 18. §

⁷² 2011. évi CXCV. törvény

⁷³ 1997. évi CXXXV. törvény a helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről 16. § ha a feladat, szolgáltatás közös ellátása, intézmény vagy más szervezet közös alapítása, fenntartása szükségessé teszi, hogy a társulás önállóan vállaljon kötelezettségeket, és rendelkezzen vagyoni jogokkal.

⁷⁴ 1997. évi CXXXV. tv. 17. § (1)

⁷⁵ 1997. évi CXXXV. tv. 17. § (3)

⁷⁶ 1997. évi CXXXV. tv. 10. § (1)

⁷⁷ 1997. évi CXXXV. tv. 12. §

Ha jogalanyiságuk alapján közelítjük meg a Ptk. Harmadik Könyve szerinti jogi személyeket, akkor önálló jogalanyok (a jogi személy jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek)⁷⁸ és látszólag a jogi személyiség tartalma azonos. Azonban a kkt., bt.

- az elkülönült vagyon ismervét csak viszonylagosan hordozza magán;
- az önálló vagyoni felelősség kritériumának – a mögöttes, korlátlan és egyetemleges tagi/beltagi felelősség miatt – nem felel meg;
- állandó, kiépített szervezeti struktúrával sem bír, általában informálisan és formalizálatlanul működik;
- működése során nem függetlenedik az alapítótól: a személyegyesülés jellegből következően a társaság léte szempontjából alapvető kérdésekben való döntés valamennyi tag egyhangú határozatához kötött (pl.: társasági szerződés módosítása, a tag társasági részesedésének átruházása);
- szabályai szerint a tagsági jogviszony megszüntetése kötelmi jogi eszközökkel is lehetséges (pl.: közös megegyezés, rendes és rendkívüli felmondás);⁷⁹
- saját magában részesedést nem szerezhet, ellentétben a kft. által szerezhető saját üzletrésszel és az rt-nél a saját részvényvel;
- a teljes elválás a társasági szerződéstől és az alapítótól/ tagoktól - azaz az egyszemélyes társaság alapításának lehetősége – nem valósul meg, csak a kft. és az rt. esetén.⁸⁰

Az egyesülés, mint kooperációs társaság⁸¹ a tagok gazdálkodása eredményességének előmozdítására, gazdasági tevékenységének összehangolására és szakmai érdekeinek képviseletére létesíthető; tehát az egyesülés tárgya a kooperáció és a koordináció, saját nyereségre nem törekszik és kivételesen folytat csak kiegészítő gazdálkodási tevékenységet.⁸² Az egyesülés koordinatív-kooperatív tevékenységnél induló tőke nélkül is alapítható (ekkor értelemszerűen nincs vagyon, ami a tagok vagyonától elválasztódjék),⁸³ azonban ha a kooperációs társaság végez kiegészítő gazdálkodási tevékenységet, akkor jegyzett tőke is szükségeltetik.⁸⁴ A kiegészítő gazdálkodó

---

⁷⁸ Ptk. 3:1. § (1)

⁷⁹ PAPP Tekla: A jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok. In: *Ünnepi tanulmányok Balásházy Mária tiszteletére*. Szerk.: BODZÁSI Balázs, Budapesti Corvinus Egyetem Gazdasági Jogi Intézet, Budapest, 2010. 274-275., 280.

⁸⁰ Ptk. 3:138-139. § (1), 3:140. §, 3:143. § (4), 3:146. § a), b), 3:148. §, 3:154-155. §§; PAPP Tekla: *Gazdasági társasági formák Magyarországon – előnyök és hátrányok rendszere*. Acta Convetus de Iure Civili Tomus XIII., Szerk.: PAPP Tekla, Lectum Kiadó, Szeged, 2011., 123-135.

⁸¹ Ehhez lásd még: PÁZMÁNDI Kinga: A kooperációs társulási forma múltja és jelene – az egyesülés szabályozásának sarokpontjai a Polgári Törvénykönyvben. *Gazdaság és Jog*, 2017/4. 9-14.

⁸² Ptk. 3:368. § (1), (2)

⁸³ Ptk. 3:368. § (1), 3:369. § b)

⁸⁴ Ptk. 3:368. § (2), 3:369. § (2) b)

tevékenységet is folytató kooperációs társaságnál is csak relatíve jut érvényre a tulajdoni elkülönülés elve, a tagok mögöttes, korlátlan és egyetemleges felelőssége okán, továbbá ha az egyesülés tőke nélkül működik, és nyereségre sem tesz szert, akkor az egyesülés tartozásaiért gyakorlatilag elsődleges lesz a tag helytállása.⁸⁵

Az egyesület vagyon nélkül is alapítható, mivel az egyesület tagja nem köteles vagyoni hozzájárulást teljesíteni,⁸⁶ ebben az esetben adománygyűjtéssel juthat vagyonhoz az egyesület.⁸⁷ „Az egyesületi tagsági viszonynak fontos jellemzője, hogy nem keletkeztet vagyoni részesedést, nem biztosít az egyesület vagyonára vetített vagyoni jogosultságot a tag részére.”⁸⁸ Akár van vagyona az egyesületnek, akár nincs, a tagja a saját vagyonával nem felel az egyesület tartozásaiért.⁸⁹

A tulajdoni elkülönülés/elválasztás elve alóli kivétel a jogi személy tartozásaiért, kötelezettségeiért a tag/alapító helytállási kötelezettségének jogszabályban rögzítése.⁹⁰ Ahogy fentebb írtuk, a Ptk. bizonyos személyegyesítő típusú jogi személyek esetében – generális jelleggel - mögöttes, korlátlan és egyetemleges tagi felelősséget ír elő: így a közkereseti társaság tagjai,⁹¹ a betéti társaság beltágjai⁹² és az egyesülés tagjai⁹³ vonatkozásában. Ezen kívül az alapelv korrekcióját jelentik a meghatározott jogi szituációkra szabott, a jog- és forgalombiztonság és a hitelezővédelem szempontjából lényeges kivételek:

- a vagyoni hozzájárulás nélkül alapítható jogi személy tagjának/alapítójának helytállása az így létesített jogi személy tartozásaiért⁹⁴ (alultőkésítés szankcionálása; egyesülés; egyesület esetén kérdéses, hogy összhangba hozható-e a Ptk. 3:65. § (4) bekezdéssel⁹⁵);
- a jogi személy tagjának felelőssége a tagsági jogviszonyával összefüggésben, szerződésen kívül, szándékosan okozott kárért (felelősségáttörés; egyesület, gazdasági társaságok, egyesülés, szövetkezet);⁹⁶

---

⁸⁵ PAPP Tekla: A kooperációs társaság. In: *Társasági jog*. Szerk.: PAPP Tekla, Lectum Kiadó, Szeged, 2011., 368.

⁸⁶ Ptk. 3:65. § (4)

⁸⁷ 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról (Civiltv.) 24-26. §§

⁸⁸ *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Szerk.: VÉKÁS Lajos - GÁRDOS Péter, online, 164.

⁸⁹ Ptk. 3:65. § (4)

⁹⁰ SZALAI i.m. 12.: „... a korlátolt felelősség, amikor a szervezet hitelezőjét akadályozzuk meg abban, hogy a tag elkülönült vagyonához hozzáférjen. Ezt védelmező vagyonelválasztásnak (defensive asset partitioning), vagy tulajdonost védő pajzsoknak (owner shield) névvel illetik.”

⁹¹ Ptk. 3:138. §, 3:139. § (1); PAPP (szerk. 2011) 373-374., 381.

⁹² Ptk. 3:154. §, 3:155. §; PAPP (szerk. 2011) 389-390., 392.

⁹³ Ptk. 3:368. § (1), 3:369. § (1) b) pont; PAPP (szerk. 2011) 362-363., 368.

⁹⁴ Ptk. 3:9. § (2)

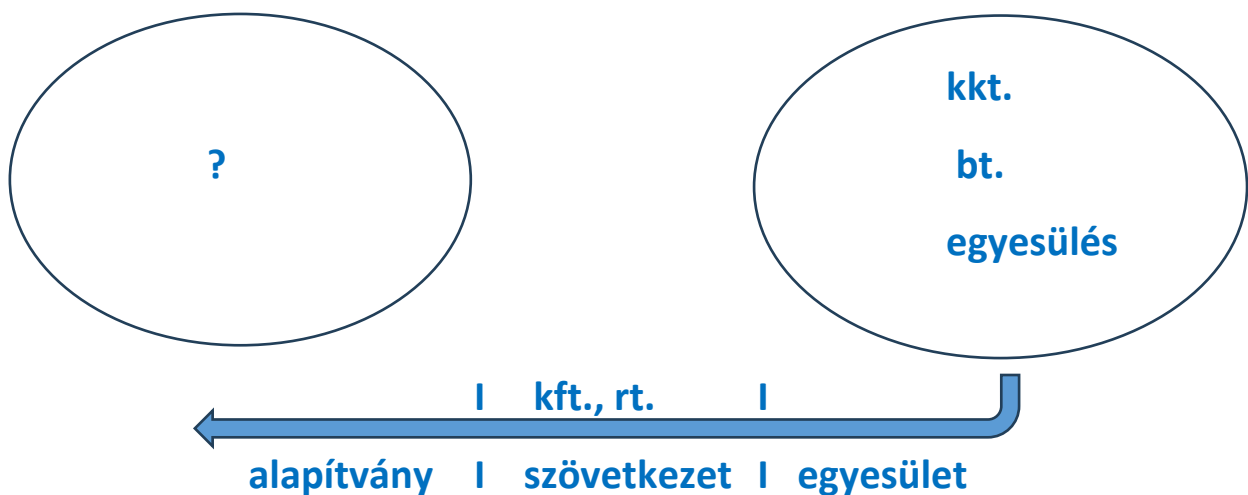
⁹⁵ A tag az egyesület tartozásaiért saját vagyonával nem felel; hiányzik „a törvényben meghatározott kivételekkel” kitétel.

⁹⁶ Ptk. 6:540. § (3).

- a korlátolt felelősségével visszaélő tag/alapító felelőssége (felelősségátvitel; bt. kültag, kft., rt., szövetkezet, alapítvány; egyesület esetén kérdéses, hogy összhangba hozható-e a Ptk. 3:65. § (4) bekezdéssel);⁹⁷
- a jogutód nélkül megszűnt jogi személy tagjainak/alapítóinak helytállása a megszűnt jogi személy ki nem elégített tartozásaiért, a felosztott vagyomból való részesedésük mértékéig (gazdasági társaságok, egyesülés, szövetkezet);⁹⁸
- az előtársaság tagjának/alapítójának helytállása a cégnyilvántartásba be nem jegyzett előtársaság tartozásaiért⁹⁹ (gazdasági társaságok, egyesülés,¹⁰⁰ szövetkezet¹⁰¹);
- gazdasági társaság egyedüli vagy minősített többséggel rendelkező tagjának felelőssége a hátrányos üzletpolitika folytatásáért (kft., zrt.);¹⁰²
- a vállalatcsoport uralkodó tagjának a felelőssége az ellenőrzött tag felszámolása esetén a ki nem elégített hitelezői követelésekért.¹⁰³

A rövid áttekintő elemzésből megállapítható, hogy nincs olyan magánjogi jogi személy, amely teljes mértékben megfelelné a jogi személy ismérveinek. A legneuralgikusabb hiátus a jogi személy elkülönült vagyona és önálló vagyoni felelőssége körében körvonalazódik.

Magánjogi jogi személyek

⁹⁷ Ptk. 3:2. § (2)

⁹⁸ Ptk. 3:48. § (3)

⁹⁹ Ptk. 3:101. § (5)

¹⁰⁰ Ptk. 3:368. § (3)

¹⁰¹ Ptk. 3:329. § (2)

¹⁰² Ptk. 3:324. § (3)

¹⁰³ Ptk. 3:59. §

VIII. Néhány észrevétel a magánjogi jogi személyek közjogi altípusai kapcsán

Két magánjogi jogi személy esetében közjogi altípusok is kialakultak:

- az alapítvány lehet közalapítvány,¹⁰⁴ közérdekű vagyonkezelő alapítvány¹⁰⁵ és közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvány,¹⁰⁶
- az egyesületnek pedig különös formái is lehetnek: szövetség, párt, szakszervezet, külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet folytató egyesület¹⁰⁷ (például kölcsönös biztosító, egyház, sportegyesület).

A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványokról szóló 2021. évi IX. törvény a preambulumban „magánjogi szereplőnek”, az 1. § (1) bekezdésében pedig „sajátos magánjogi jogalanyak” minősíti ezeket a duplán közt szolgáló alapítványokat (feladatban és érdekekben egyaránt). A problémát itt nem az új típusú alapítvány polgári jogi jogi személyként besorolása jelenti, mert a vonatkozó jogszabály a Ptk. alapítványokra vonatkozó szabályait rendeli el alkalmazni szubszidiárius jelleggel,¹⁰⁸ hanem az, hogy vitatható: rendelkezik-e ez a fajta alapítvány a jogi személyiség valamennyi attribútumával, nevezetesen az elkülönült, saját vagyonnal. A kekvá kapcsán a vonatkozó törvény „javára rendelt”, „bizalmi vagyonkezelésbe vett” és „egyéb forrásból származó vagyona” kezelését¹⁰⁹ mondja ki generálisan,¹¹⁰ amely kifejezések egyike és összessége sem a tulajdonjogot fedi le. Majd a részletszabályoknál a következő kitételekkel találkozhatunk

- „vagyonelem átadása ... tulajdonjog átszállás”,¹¹¹
- az állam „állami vagyon tulajdonjogát ingyenesen átruházza” és „az állam által ingyenesen juttatott vagyonelemeket az alapítvány tulajdonába kell adni”,¹¹²
- „a vagyonjuttatás részletes kérdései a törvény keretein belül az állam és az alapítvány közötti polgári jogi megállapodásban is rendezhetőek”,¹¹³
- „az alapítvány részére... pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni juttatás teljesíthető”.¹¹⁴

---

¹⁰⁴ A 2006. évi LXV. törvény 1. § 2006. augusztus 24. napjától hatályon kívül helyezte a Ptk 74/G. §-át a közalapítványról: azóta új közalapítványok már nem létesíthetők, a korábbiak azonban tovább működhetnek.

¹⁰⁵ 2019. évi XIII. törvény 4. §

¹⁰⁶ 2021. évi IX. törvény

¹⁰⁷ Civiltv. 4. § (1)

¹⁰⁸ 2021. évi IX. törvény 2. § (2), kivéve: Ptk. 3:379. §

¹⁰⁹ A vagyonkezeléshez lásd: DÚL János: A vagyonkezelési szerződés fogalmáról. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2019/4. 46–79.

¹¹⁰ 2021. évi IX. törvény 3. § (6) bek.

¹¹¹ 2021. évi IX. törvény 12. § (1) bek.

¹¹² 2021. évi IX. törvény 12. § (8), (9) bekezdések

¹¹³ 2021. évi IX. törvény 12. § (12) bek.

¹¹⁴ 2021. évi IX. törvény 19. § (1) bek.; A 2000. évi C törvény a számvitelről nem tartalmaz rendelkezéseket vagyonelem, vagyonjuttatás és vagyoni juttatás kapcsán.

Mindezek alapján tisztázatlan, hogy mi, milyen jogcímen kerül az alapítványhoz és az mije lesz az alapítványnak, ráadásul a bizonytalanságot fokozza az, hogy az állam a kekvá-k tevékenységvégzését hogyan biztosítja,¹¹⁵ és további rendelkezések¹¹⁶ is vagyoni jogi kérdéseket vetnek fel.¹¹⁷

Az egyesület különös formái tekintetében

- a szövetség¹¹⁸ tagja természetes személy nem lehet, azonban a civil társaság igen, ami valószínűsíthetően jogi személyiség nélküli jogalany (csonka jogképességgel);¹¹⁹
- a párt és a szakszervezet nem civil szervezet:¹²⁰ akkor milyen a tagjaik helytállása, ha csak a civil szervezet alapítója, tagja nem felel a saját vagyonával, a vagyoni hozzájárulásának megfizetésén túl a szervezet tartozásaiért;¹²¹
- a pártot csak természetes személyek alkotják, akik díjat fizetnek, és jogi személyek, valamint jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek vagyoni hozzájárulást nem teljesíthetnek a pártnak, csak természetes személyek nyújthatnak ilyet (viszont a párt támogatást kaphat a központi költségvetésből);¹²²

---

¹¹⁵ 2021. évi IX. törvény 18. § (1) bek.: Az alapítvány 17. § (1) bekezdés szerinti tevékenységeit az állam a) a 4. § szerinti vagyontámogatással, b) a 19. § szerinti, megállapodás útján nyújtott vagyoni juttatással, c) támogatással, d) adománnyal, illetve e) közfeladat-finanszírozási szerződéssel biztosítja az alapítványnak.

¹¹⁶ 2021. évi IX. törvény 12. § (13) Amennyiben az alapítvány 1. mellékletben meghatározott közfeladatát az ott meghatározott jogi személy útján látja el, úgy e jogi személy részére biztosított vagyontámogatásra is e § rendelkezéseit kell alkalmazni. (14) Jelen alcím szabályait megfelelően alkalmazni kell arra az esetre, amennyiben nem az állam juttat az alapítvány részére vagyont. A vagyontámogatás részletes kérdései a vagyontámogató és az alapítvány közötti polgári jogi megállapodásban is rendezhetőek.

¹¹⁷ 2021. évi IX. törvény 12. § (4) Az állam által juttatott társasági részesedés esetén az államot az alapító okiratban rögzített feltételekkel elővásárlási jog, illetve nyilvánosan működő részvénytársaság esetén vételi jog illeti meg. Amennyiben az állam nem él elővásárlási jogával vagy vételi jogával, akkor az elővásárlási jog vagy vételi jog a társasági részesedéssel érintett gazdasági társaságot illeti meg. (5) Ha az elővásárlási jog, illetve vételi jog jogosultja az elővásárlási jogával, illetve vételi jogával a felhívást követő 90 napon belül nem él, akkor az elővásárlási jog, illetve vételi jog megszűnik. *Ez a saját üzletrész, saját részvény szerzésének egy új, sajátos esetköre? És alkalmazható-e ez egyáltalán kkt. és bt. társasági részesedésének megszerzése esetén?...*

3.§ (7) Az alapítvány által bizalmi vagyonkezelésbe vett vagyon tekintetében létrejött bizalmi vagyonkezelési jogviszony esetében a) az alapítványt a kezelt vagyon kizárólagos kedvezményezettjének kell tekinteni azzal, hogy kedvezményezettként e vagyont is az (1) bekezdés b) pontja szerinti célok megvalósítása érdekében köteles kezelni (azonos megoldás: 2019. évi XIII. törvény a vagyonkezelő alapítványokról 2. § (3) a) pont). Ptk. 6:311. § (4) A vagyonkezelő kizárólagos kedvezményezetté nevezése semmis. B. SZABÓ Gábor – ILLÉS István – KOLOZS Borbála – MENYHEI Ákos – SÁNDOR István: *A bizalmi vagyonkezelés*. Budapest, hvgorac. 2018. 250-251.: nem jogszerű és visszaélésekre ad lehetőséget, amennyiben a vagyonkezelő a kizárólagos kedvezményezett. A vagyonkezelő alapítványokról lásd: B. SZABÓ Gábor – MENYHEI Ákos – SÁNDOR István: *Az alapítvány, Történeti, tipológiai, működési, adózási és vagyonkezelési omnibus*. Budapest, hvgorac, 2021. 149-152.

¹¹⁸ BH 2022. 331. II. Nem eredményezi a tagegyenlőség elvének sérelmét, ha a törvényes feladatai szerint – többek között – tag polgárőr egyesületek érdekeinek képviseletére, tevékenységük összehangolására és a tagok működési támogatásra vonatkozó kérelmeinek elbírálására is létrehozott polgárőr szövetség a tagegyesületek mögött álló tagság létszámához igazítottan határozza meg a tagok vagyoni hozzájárulását a szövetség működéséhez.

¹¹⁹ Civiltv. 4. § (3), 5/A. § (2), (3)

¹²⁰ Civiltv. 2. § 6.

¹²¹ Civiltv. 17. § (2)

¹²² 1989. év- XXXIII. törvény a pártok működéséről és gazdálkodásáról 4. § (1), (2)

- a vagyonszámolási törvény szerinti szakszervezet fogalom¹²³ nincs teljes összhangban a Munka Törvénykönyve meghatározásával.¹²⁴

A külön törvény hatálya alá tartozó tevékenységet folytató egyesületek közül

- a kölcsönös biztosító egyesületbe történő belépés feltétele a biztosítási szerződés létrejötte;¹²⁵
- a sportegyesület¹²⁶ bírósági felosztatása esetén a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyon állami tulajdonba kerül;¹²⁷
- a vadásztársaság, mint vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesület¹²⁸ megítélése nem egyértelmű: társasági formának¹²⁹ és társadalmi szervezetnek¹³⁰ is tekintik;
- jogi személyiséggel rendelkező vallási közösség a vallási egyesület,¹³¹ amely a tagságra, a működéssel kapcsolatos belső döntéshozatalra, az ügyintézésre és képviseletre, a vele jogviszonyban állókra az egyesületre vonatkozó előírásoktól eltérő szabályokat alkothat,¹³² a belső egyházi jogi személy működése pedig nem transzparens;¹³³
- a köztestület az egyesület olyan önállósult típusa, amely önkormányzattal rendelkezik, alapítását törvény rendeli el valamely közfeladat ellátásával kapcsolatban (különösen ilyen a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Művészeti Akadémia, a gazdasági és a szakmai kamara).¹³⁴

¹²³ 1991. évi XXVIII. törvény a szakszervezeti vagyon védelméről, a munkavállalók szervezkedési és szervezeteik működési esélyegyenlőségéről 1. §: az egyesülési jogról szóló törvény alapján nyilvántartásba vett munkavállalói érdekképviseleti szervezet a szakszervezet

¹²⁴ 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről 270. § (2) E törvény alkalmazásában a) szakszervezet a munkavállalók minden olyan szervezete, amelynek elsődleges célja a munkavállalók munkaviszonnyal kapcsolatos érdekeinek előmozdítása és megvédése, b) a munkáltatónál képviselettel rendelkező szakszervezet, amelyik alapszabálya szerint a munkáltatónál képviseletére jogosult szervet működtet, vagy tisztségviselővel rendelkezik.

¹²⁵ 2014. évi LXXXVIII. törvény a biztosítási tevékenységről 17. § (2)

¹²⁶ 2004. évi I. törvény a sportról 16. § (1): olyan egyesület, amelynek alaptevékenysége a sporttevékenység szervezése, valamint a sporttevékenység feltételeinek megteremtése

¹²⁷ Sporttv. 17. § (6)

¹²⁸ 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról 16. § (1) a)

¹²⁹ KOVÁCS László: *Vadászlexikon*. Saxum Kiadó Bt., Budapest, 2002. 169.: szabályozott vadászati és vadgazdálkodási céllal létrehozott társasági forma

¹³⁰ BEZDÁN Anikó Judit: A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról. *Agrár- és Környezetjog*, 2011/10. 4.: A vadászok közössége az általuk választott jogi és szervezeti formában nyeri el a jogállását, a vadászat adta sajátosságok keretei közötti érvényesíthetőséggel. Az egyesülési jog alapján a törvény által elismert célokra számtalan egyesülési formában működő társadalmi szervezet alakulhat. A vadásztársaság ezek közül – speciális célja és tevékenysége miatt – csak az egyik nevesített társadalmi szervezet.

¹³¹ 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról 7. § (2) a)

¹³² 2011. évi CCVI. tv. 9/B. §

¹³³ 2011. évi CCVI. tv. 11. § (2)

¹³⁴ 2006. évi LXV. törvény az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról 8/A. §; közhatalmi jogosítványokat is gyakorolhat: EH 200. 266.; EH 2000. 372.

Tanulmányunk témája szempontjából további anomáliák is felfedezhetők a Civiltörvényben, például a Nemzeti Együttműködési Alap finanszírozási forma,¹³⁵ amelynek szervezete van,¹³⁶ azonban egy másik szervezet működteti.¹³⁷ Kérdés, hogy a Nemzeti Együttműködési Alap a 2014. évi XVI. törvény¹³⁸ szerinti befektetési alap¹³⁹ e.

IX. A Ptk-ban nem szabályozott, a köz- és magánjog határmezsgyéjén lévő jogi személyek

Az erdőbirtokossági társulat olyan jogi személy, amit az erdőművelési ágban nyilvántartott egy vagy több földrészlet tulajdonosai által az erdőgazdálkodási tevékenységgel összefüggő, valamint az ahhoz kapcsolódó feladatok ellátására hoztak létre, és a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti gazdálkodó szervezetnek¹⁴⁰ minősül,¹⁴¹ és cég is.¹⁴² Csak az ingatlan-nyilvántartás szerint erdőművelési ágban nyilvántartott földrészlet tulajdonosa lehet az erdőbirtokossági társulat tagja.¹⁴³ Az erdőbirtokossági társulat tagjai a társulati vagyomból való részesedést, a szavazati jogot és a használati illetőséget kifejező társulati érdekeltséggel rendelkeznek,¹⁴⁴ ami korlátozottan forgalomképes.¹⁴⁵

A vízgazdálkodási társulat vízgazdálkodási közfeladatot a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény feltételei szerint ellátó, a közfadatai jellegétől függően vízitársulat, vagy víziközmű társulat formájú lehet,¹⁴⁶ alapvetően gyűjtőkifejezésről van szó, és nem önálló jogalanyi

---

¹³⁵ Civiltv. 55. §

¹³⁶ 9 tagú Tanács, Civiltv. 60. § (1); 9 tagú kollégium, Civiltv. 61. § (1)

¹³⁷ a miniszter által miniszteri rendeletben kijelölt szervezet (Alapkezelő), Civiltv. 64. §

¹³⁸ a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról

¹³⁹ 2014. évi XVI. tv. 65. § (1) A befektetési alap jogi személy, amely a Felügyelet által a nyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre, és a nyilvántartásból való törléssel szűnik meg.

¹⁴⁰ Ami lényegében egy csoportosító ismérv nélküli, tücsök-bogár felsorolás: 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról 7. § (1) 6. gazdálkodó szervezet: a gazdasági társaság, az európai részvénytársaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, az európai területi társulás, a szövetség, a lakásszövetség, az európai szövetség, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a külföldi székhelyű vállalat magyarországi fióktelepe, az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, az egyes jogi személyek vállalata, a közös vállalat, a végrehajtói iroda, a közjegyzői iroda, az ügyvédi iroda, a szabadalmi ügyvivői iroda, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, a magánnyugdíjpénztár, az egyéni cég, továbbá az egyéni vállalkozó, emellett gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataiban az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, jogszabály alapján a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat alkalmazó egyéb jogi személy, a felsőoktatási intézmény, az egyesület, a köztestület, valamint az alapítvány

¹⁴¹ 1994. évi XLIX. törvény az erdőbirtokossági társulatról 2. § (1)

¹⁴² 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (Ctv.) 44/B. §

¹⁴³ 1994. évi XLIX. tv. 25. § (1)

¹⁴⁴ 1994. évi XLIX. tv. 3. § (1), (2)

¹⁴⁵ 1994. évi XLIX. tv. 3. § (3): ha e törvény másként nem rendelkezik – csak a tulajdonjoggal együtt lehet átruházni, valamint örökölni

¹⁴⁶ 1995. évi LVII. tv. 34. § (1)

kategóriáról. A víziközmű társulat cég,¹⁴⁷ azonban jogi személyiségről nem rendelkezik a jogszabály. A víztársulat viszont jogi személyiséggel rendelkező cég,¹⁴⁸ közhasznú szervezetté minősíthető gazdálkodó szervezet.¹⁴⁹

X. Összegző gondolatok

Jelen elemzés alapján véleményem szerint három veszély egyértelműen körvonalazható:

- egyrészt olyan heterogén gyűjtőfogalommá vált/válik a jogi személy megjelölés, hogy a használhatósága, értelmezhetősége megkérdőjeleződik (erre „elrettentő” példák már vannak a magyar magánjogban: a gazdálkodó szervezet és a cég halmazai);
- másrészt a jogi személy mai tartalmával halad egy határok nélküli, lezáratlan képződmény felé: a jogirodalomban már korábban felvetődött a társasházközösség és az építőközösség számára is a jogi személyiség megadása;¹⁵⁰
- harmadrészt attól, hogy valamilyen szervezetet pusztán jogtechnikailag jogi személynek minősítenek, sem belső, sem külső jogviszonyaiban nem fog azzá válni: ehhez az adott szervezet jogalkotó általi teljes átalakítása szükséges.

Az eddigiekben kifejtett jogi komplikációkból és rendellenességekből¹⁵¹ kiindulva megoldás lehet egyaránt a komplex jogalanyiség, vagy a komplex jogi személyiség, vagy a jogágak feletti jogi személyiség kategóriáinak kidolgozása és olyan jogi személyek kialakítása, amelyek megfelelnek a kategória-ismérveknek.

---

¹⁴⁷ 1995. évi LVII. tv. 39. § (1); Ctv. 27. § (10)

¹⁴⁸ Ctv. 27. § (10)

¹⁴⁹ 2009. évi CXLIV. törvény a víztársulatokról 2. § (1)

¹⁵⁰ SZATMÁRI Csaba: Javaslat a jogi személyiség nélküli jogalany szakkifejezés kivezetésére a jogi technológiából. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2007/5. 27-28.

¹⁵¹ FAZEKAS (2008) i.m. 107.: általános közigazgatási szervezeti törvény megalkotásával számos felvetett probléma kiküszöbölhető lenne.

Persona Imperfecta: die unvollständige juristische Personen im ungarischen Privatrecht¹⁵²

Der Zweck dieser kurzen Studie besteht darin zu beurteilen, ob die an privaten Rechtsbeziehungen in Ungarn beteiligten juristischen Personen in vollem Umfang die Merkmale und Kriterien aufweisen, die vom Gesetzgeber und der Wissenschaft im Zusammenhang mit der juristischen Person wurden.

I. Kriterien der juristischen Person

1.3. Das ungarische Bürgerliche Gesetzbuch

Die juristische Person muss einen eigenen Namen, einen eigenen Sitz, ein von ihren Mitgliedern¹⁵³ und Gründern getrenntes Vermögen sowie eine Organisation haben, die ihre Geschäftsführung wahrnimmt.¹⁵⁴

Die juristische Person muss ihre Verpflichtungen aus ihrem eigenen Vermögen decken. Die Gesellschafter und der Gründer der juristischen Person haften nicht für die Schulden der juristischen Person. Wenn ein Mitglied oder Gründer einer juristischen Person seine beschränkte Haftung missbraucht und dadurch bei Auflösung ohne Rechtsnachfolger der juristischen Person unbefriedigte Gläubigeransprüche bestehen bleiben, sind das Mitglied oder der Gründer zur unbegrenzten Begleichung dieser Schulden verpflichtet.¹⁵⁵

1.4. Die zivilrechtliche Literatur¹⁵⁶

In der ungarischen Rechtsliteratur¹⁵⁷ besteht hinsichtlich der Merkmale und Kriterien einer juristischen Person folgender Konsens. Die juristische Person verfügt über getrennte Vermögenswerte:¹⁵⁸ das Eigentum der juristischen Person ist nicht dasselbe wie das Eigentum ihrer

---

¹⁵² Diese Studie ist im Rahmen des Forschungsprojekts der Rechtsvergleichenden Forschungswerkstatt entstanden.

¹⁵³ Das ungarische Gesellschaftsrecht spricht nicht von „Gesellschaftern“, sondern von „Mitgliedern“.

¹⁵⁴ Gesetz V von 2013 über das Bürgerliche Gesetzbuch (im Folgenden: uBGB) § 3:1 Abs. (5).

¹⁵⁵ So uBGB § 3:2 Abs. (1)-(2).

¹⁵⁶ Der Unterabschnitt basiert auf PAPP Tekla: Wirtschaftsgesellschaften ohne Rechtspersönlichkeit. In: *Opuscula Civilia*, Vision des Privatrechts. Szeged, Lectum, 2013. 209-222.

¹⁵⁷ Für einen neueren und funktionalen Ansatz hierzu siehe: AUER Ádám: Die Auswirkungen verantwortungsvoller Unternehmensführung auf die Theorie der juristischen Personen. *Jogtudományi Közlöny*, 4/2013, 193-202.

¹⁵⁸ Siehe auch: LEHOCZKI Zóra Zsófia: Komödie der konzeptionellen Irrtümer – in der Rolle des indirekten Objekts des Eigentumsrechts: der juristischen Person. *Opuscula Civilia*, 3/2017, akk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/civilisztiaiki-intezet/opuscula-civilia. Zuletzt: 8.5.2017; Hauptstädtisches Tafelgericht AZ.: 13. Gf. 40.334/2010/8 (die fünf Tafelgerichte bilden die dritte Stufe der vierstufigen ungarischen Gerichtshierarchie und können daher mit den deutschen und österreichischen Oberlandesgerichten verglichen werden).

Bestandteile/Mitglieder¹⁵⁹ (Grundsatz der Eigentumstrennung/-abgliederung).¹⁶⁰ Das Sondervermögen der juristischen Person ergibt sich aus ihrer eigenständigen finanziellen Verantwortung: Die juristische Person haftet für die Verbindlichkeiten und Schulden der juristischen Person, nicht jedoch für die Schulden ihrer Bestandteile/Mitglieder. Bei der Gründung einer juristischen Person errichten die Gründer eine neue Organisation, eine neue Rechtssubjekt, indem sie ihr eigenes Vermögen beschränken. Die Gründer schaffen das Vermögen der neuen juristischen Person durch eine finanzielle Einlage, um deren Wert sie ihr eigenes Vermögen begrenzen oder mindern. Das von den Gründern zur Verfügung gestellte Vermögen gehört nicht mehr ihnen, sondern der neuen Organisation, der juristischen Person. Mit der Gründung der juristischen Person wird die Gesamtheit der zur Verfügung gestellten finanziellen Einlagen zum eigenständigen Vermögen des neuen, eigenständigen Rechtssubjekts. Die Gründer der juristischen Person erhalten als Ausgleich für die Beschränkung ihres eigenen Vermögens (Zurverfügungstellung der finanziellen Einlage) in einer bestimmten Art und Weise ausübbar Rechte: beispielsweise Mitgliedschaftsrechte in Wirtschaftsgesellschaften, Vereinen, Genossenschaften und Vereinigungen sowie Gründerrechte in Stiftungen. Die Stifter können nach der Gründung der Stiftung nicht mehr unmittelbar über das dem Stiftungszweck zugewiesene Vermögen verfügen.¹⁶¹

Bei der Gründung einer juristischen Person ist es das Ziel der Gründer, eine unabhängige Rechtspersönlichkeit zu schaffen, indem sie einen Teil ihres Vermögens abtrennen und es dieser unabhängigen Organisation zuordnen. Mit der Vermögenstrennung wird aus dem Rechtsgegenstand ein Rechtssubjekt, bei der der bisherige Eigentümer – in der Regel – ins Mitglied umgewandelt werden.¹⁶² Die Gründer und Mitglieder gelten nicht als Eigentümer der juristischen Person, da die geltenden privatrechtlichen Regelungen die Existenz und Ausübung von Eigentumsrechten an Rechtssubjekten nicht zulassen.¹⁶³ Darüber hinaus kann eine Rechtssubjekt (eine Organisationsform) nicht als Eigentumswert Gegenstand des Rechtsverkehrs sein.¹⁶⁴ Die juristische Person ist Eigentümerin der Vermögenswerte, die sie während ihrer Geschäftstätigkeit erwirbt oder durch ihre

---

¹⁵⁹ AUER Ádám – BAKOS Kitti – BUZASI Barnabás – FARKAS Csaba – NÓTÁRI Tamás – PAPP Tekla: *Gesellschaftsrecht*. Ed.: PAPP Tekla, Szeged, Lectum Kiadó, 2011. 33.

¹⁶⁰ SZALAI Ákos: Die Grenzen der Rechtspersönlichkeit wirtschaftlicher Unternehmen. *Iustum Aequum Salutare*, 1/2015. 12.: „... der Schlüssel zur Rechtspersönlichkeit liegt darin, dass die Mitglieder das investierte Vermögen nicht von der Organisation zurückfordern können, die Gläubiger der Mitglieder können von der Organisation keine Rückzahlung der Schulden des Mitglieds verlangen. Dies wird als ermöglichende Vermögenstrennung (affirmative asset partitioning) oder als Schutzschild der Körperschaft bezeichnet (entity shield).“

¹⁶¹ Oberstes Gericht, Bírószági Határozatok (Entscheidungssammlung des Obersten Gerichts, abgekürzt: BH) 1992. 54.

¹⁶² Siehe dazu auch CSEHI Zoltán: Über Zwang und Dispositivität der Regelung einer juristischen Person des neuen Bürgerlichen Gesetzbuches. *Polgári Jog*, 3/2016, 2.

¹⁶³ Hauptstädtisches Gericht, AZ.: 6. G. 40.132/2002/3 (das seinerzeitige Hauptstädtische Gericht stand auf einer Gerichtsstufe, die mit den deutschen Landgerichten und den österreichischen Landesgerichten verglichen werden kann).

¹⁶⁴ Oberstes Gericht, Bírószági Döntvények Tára (Entscheidungssammlung, in der Folge abgekürzt: BDT) 2001. 166.; BDT 2001. 165.

Tätigkeit schafft. Das abgesonderte Vermögen der juristischen Person ergibt sich aus ihrer eigenständigen finanziellen Verantwortung: Die juristische Person haftet für ihre eigenen Verbindlichkeiten und Schulden, nicht jedoch für die ihrer Bestandteile/Mitglieder.

Das wesentliche Merkmal einer juristischen Person ist die dauerhafte Organisation, worunter Folgendes zu verstehen ist:

- erstens, dass der Bestand der juristischen Person durch den Wechsel ihrer Bestandteile/Mitglieder (Tod/Auflösung ohne Rechtsnachfolger/Umwandlung) nicht berührt wird;

- zweitens, dass ihre Verwaltungs- und Vertretungsorgane den „Willen“ der juristischen Person aktivieren;

- drittens, dass eine Organisationsstruktur mit Hierarchien und Positionen entsprechend den Funktionen geschaffen wird (welches Gremium hat welche Befugnisse, welches Gremium kann das andere kontrollieren, welches Gremium kann in den Betrieb des anderen eingreifen usw.).

Die staatliche Anerkennung ist für die Gründung, Rechtsfähigkeit und den Betrieb einer juristischen Person von wesentlicher Bedeutung:

- erstens kann eine Organisation nur zu einem zulässigen sozialen und wirtschaftlichen Zweck gegründet werden;

- zweitens wird die Legalität auf normativer (durch Gesetz) und individueller (durch Registrierung) Ebene gewährleistet.

Damit eine juristische Person im Rechtsverkehr und im Wirtschaftsverkehr auftreten kann, benötigt sie einen eigenen Namen, unter dem sie auftreten und durch den sie von anderen Rechtssubjekten unterschieden werden kann. Die Rechtsfähigkeit der juristischen Person ist an ihren Namen gebunden.

Die „Willensäußerung“ durch den Vertreter einer natürlichen Person ergibt sich aus den Definitionsmerkmalen einer juristischen Person, nämlich einer ständigen Organisation und des Handelns unter eigenem Namen. Aufgrund der Rechtsnatur ihrer Persönlichkeit – sie ist im Grunde genommen eine Fiktion, und sie besteht aus natürlichen Personen –¹⁶⁵ kann die juristische Person ihre Tätigkeit nur durch natürliche Personen ausüben, deren Handlungen als Tätigkeiten der juristischen Person gelten (Zurechnungsgrundsatz).¹⁶⁶ Die Tätigkeit eines Geschäftsführers, eines Arbeitnehmers

---

¹⁶⁵ KEMENES István: Der „Durchbruch“ der Eigenverantwortung der juristischen Person. In: *Tanulmányok Bérczi Imre egyetemi tanár születésének 70. évfordulójára*. Hrsg.: TÓTH Károly, Szeged, SZTE ÁJTK, Acta Universitatis Szegediensis, Acta Juridica et Politica, Tomus LVIII., Fasciculus 1-41. 2000. 315.

¹⁶⁶ Kurie (Name des Obersten Gerichts seit 2011), BDT 2023. 4682.: Als Verhalten der juristischen Person gilt das Verhalten derjenigen leitenden Repräsentanten der juristischen Person, die ein selbstständiges Vertretungsrecht haben. Wenn ein Kaufvertrag ohne gegenseitiges Wissen abgeschlossen wird, eine Registrierungsgenehmigung für dieselbe Immobilie erteilt wird und der juristischen Person durch eine der Transaktionen ein Schaden entsteht, gilt dies unabhängig davon als Schaden, der durch das eigene Verhalten der juristischen Person verursacht wurde, unabhängig davon, welcher leitende Repräsentant gehandelt hat.

oder eines Vorstands oder eines Vorstandsmitglieds einer juristischen Person, die im Namen der juristischen Person ausgeübt wird, gilt als das Handeln der juristischen Person. Beim Abschluss einer Transaktion durch eine juristische Person haben die natürlichen Personen, die im Namen der juristischen Person handeln, keinen eigenständigen Willen zum Abschluss einer Transaktion. Der Beschluss des Vorstands, der den Abschluss einer Transaktion genehmigt, kann nicht als Gesamtheit individueller Vertragswillen gewertet werden (wiederum der Zurechnungsgrundsatz).¹⁶⁷

Die Unabhängigkeit der juristischen Person gegenüber den Gründern ergibt sich aus dem eigenständigen Vermögen und der dauerhaften Organisation. Die Rechtssubjekte, die eine juristische Person gründen, haben keinen Einfluss auf deren spätere Geschäftstätigkeit. Aus den Voraussetzungen der staatlichen Anerkennung, der Eigenständigkeit und der dauerhaften Organisation ergibt sich, dass die juristische Person auf längere Dauer hin gegründet ist.

Die dargelegten Kriterien für eine juristische Person entsprechen dem ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch. § 3:1 Abs. (4)–(5) und § 3:2 Abs. (1) zählen sie auf und fügen noch hinzu, dass die gesetzliche Definition auch die Bereitstellung des Sitzes (Kontaktierbarkeit der juristischen Person) als aus Sicht der Verkehrssicherheit wichtiges Kriterium beinhaltet. Aus Gründen der Rechtssicherheit legt der Gesetzgeber in einem gesonderten Absatz fest, dass eine juristische Person nur zu einem Zweck gegründet werden kann, der gesetzlich zulässig ist. Das Gesetz kann einen verbotenen Zweck allgemein, in Bezug auf alle juristischen Personen, oder im Besonderen, in Bezug auf bestimmte Arten von juristischen Personen festlegen.

II. Der Typenzwang im ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch

Das ungarische Bürgerliche Gesetzbuch beruht für juristische Personen auf dem Typenzwang und erkennt insgesamt fünf Arten von juristischen Personen an: den Verein (Buch 3, Teil 2), die Wirtschaftsgesellschaft (Buch 3, Teil 3), die Genossenschaft (Buch 3, Teil 4), die Vereinigung (Buch 3, Teil 5) und die Stiftung (Buch 3, Teil 6). Nur die Wirtschaftsgesellschaft ist in Unterarten gegliedert: die offene Handelsgesellschaft, die Kommanditgesellschaft, die Gesellschaft mit beschränkter Haftung und die Aktiengesellschaft.

Abgesehen vom ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch kann nur das Gesetz die Anerkennung und Errichtung einer juristischen Person als juristische Person vorsehen.¹⁶⁸ Ein anderes Gesetz als das

---

¹⁶⁷ Oberstes Gericht, Polgári Jogi Döntvények (Zivilrechtliche Entscheidungssammlung, abgekürzt: PJD) 2017. 8.; Hauptstädtisches Tafelgericht, AZ: FÍT 17. Pf. 20 237/2012/10.; Tafelgericht Szeged, AZ.: SZÍT Pf. 20 104/2007.; Tafelgericht Pécs, AZ.: PÍT Pf. I. 20 370/2009/4.; Tafelgericht Pécs, AZ.: PÍT Pf. II. 20 470/2010/4.

¹⁶⁸ Kritisch hierzu CSEHI (2016) op.cit. 1.

ungarische Bürgerliche Gesetzbuch soll einen neuen Typ an juristischen Personen nur dadurch vorsehen, dass es die Existenz der im ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch festgelegten Kriterien für die Rechtspersönlichkeit vorschreibt.

Der Typenzwang bedeutet auch, dass es zivilrechtlichen Rechtssubjekten nicht gestattet ist, juristische Personen in einer Form zu gründen, die nicht zu den gesetzlich geregelten Typen gehört. Abweichungen von den im ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch genannten Typen sind nicht möglich.¹⁶⁹ Da unser geltendes Recht z.B. eine stille Gesellschaft nicht kennt, gilt eine solche Vereinbarung als nichtiger zivilrechtlicher Vertrag.¹⁷⁰

Die allgemeinen Regeln einer juristischen Person im Dritten Buch des ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch finden Anwendung auf die gesetzlichen Typenformen, auf Formationen, die nach anderen Gesetzen als juristische Personen gelten, und drittens an Formationen, die das Gesetz als Rechtssubjekte ansieht, ohne ihnen Rechtspersönlichkeit zu verleihen, z.B. die Gesellschaft bürgerlichen Rechts¹⁷¹ oder das Gemeinschaftshaus¹⁷². Für alle diese Rechtssubjekte gelten die allgemeinen Regeln der juristischen Person insoweit, als die besonderen Regelungen für die drei Gruppen von Rechtssubjekten keine abweichenden Regelungen enthalten (*lex specialis derogat legi generali*).

III. Klassifizierung der juristischen Personen¹⁷³

Die verschiedenen juristischen Personen können nach bestimmten Gesichtspunkten in Typen und Arten unterteilt werden. Grundsätzlich lässt sich zwischen privaten und öffentlichen juristischen Personen unterscheiden: privatrechtliche juristische Personen entstehen im Rahmen der Privatautonomie auf der Grundlage eines privaten Rechtsgeschäfts (z. B. Gesellschaftsvertrag), während öffentlich-rechtliche Personen (z. B. Staat, Selbstverwaltung¹⁷⁴, Haushaltsorgan¹⁷⁵)

---

¹⁶⁹ CSEHI (2016) op. cit. 2.

¹⁷⁰ Oberstes Gericht, AZ.: Pfv. VI. 23.251/1996.; Ähnliches dürfte für in Deutschland verbreitete Mischformen wie z.B. die GmbH & Co. KG etc. gelten.

¹⁷¹ So uBGB §§ 6:498-513.

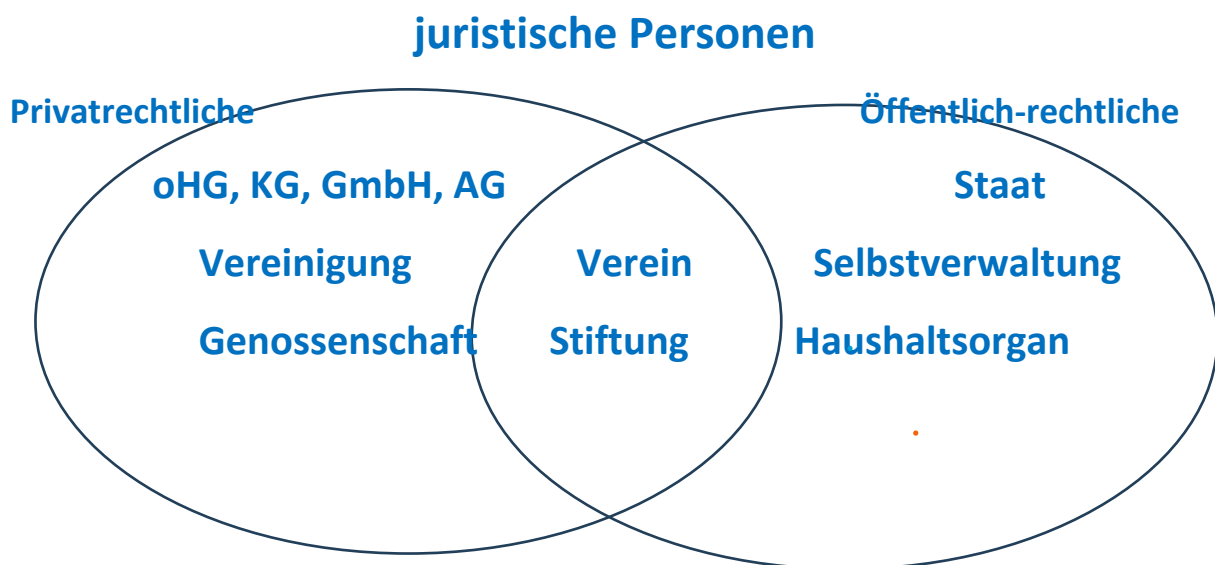
¹⁷² Gesetz CXXXIII von 2003 über Mehrfamilienhäuser.

¹⁷³ PAPP (Opten) op. cit. 362-363.; Siehe hierzu auch : SZIKORA Veronika: Das Schicksal besonderer Bestimmungen für bestimmte Arten von juristischen Personen im Zusammenhang mit der Kodifizierung des Bürgerlichen Gesetzbuches. *Collega*, 2/2000, 45-51.

¹⁷⁴ Kurie, BDT 2023. 4706.: In Bezug auf das Verhalten des Bürgermeisters kann das Zurechnungsprinzip Anwendung finden, und in einer Klage zur Feststellung einer Verletzung von Persönlichkeitsrechten aufgrund der Ausübung öffentlicher Gewalt kann die Klage abgewiesen oder das Verfahren eingestellt werden, wenn der Bürgermeister seine Tätigkeit auf dieser Grundlage ausübt (...).

¹⁷⁵ Ein Haushaltsorgan ist eine juristische Person, die zur Erfüllung einer im Gesetz oder in ihrer Gründungsurkunde festgelegten öffentlichen Aufgabe gegründet wurde und durch Eintragung in das vom ungarischen Schatzamt (Fiskus) geführte Stammbuchregister am Tag der Eintragung Rechtspersönlichkeit erlangt und durch Löschung aus dem Register in der Regel zum Tag der Löschung aufgelöst wird:

öffentliche Aufgaben wahrnehmen und an privatrechtlichen Rechtsbeziehungen nur ohne hoheitliche Befugnisse teilnehmen können. Innerhalb der juristischen Personen des öffentlichen Rechts können wir juristische Personen institutionellen Typs (z. B. staatliche Körperschaften) unterscheiden, die zweckgebundene Vermögenswerte aus dem Staatseigentum verwalten und wirtschaften. Es kann unterschieden werden zwischen juristischen Personen, die im ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch geregelt sind (z. B.: Verein, Genossenschaft), und solchen, die nicht darin enthalten sind (z. B.: Kirche).

IV. Die öffentlich-rechtliche juristische Person¹⁷⁶

„Mit der Bildung öffentlich-rechtlicher Körperschaften des Privatrechts will der Staat seinen Anteil an seiner öffentlichen Verwaltung an die Bürgerschaft, an die sich selbst organisierende Gesellschaft abgeben.“¹⁷⁷

Das ungarische Bürgerliche Gesetzbuch enthält detaillierte Regelungen für die Arten von juristischen Personen, die im Rahmen zivilrechtlicher Rechtsverhältnisse im Kreis der Privatautonomie gegründet werden und tätig sind.¹⁷⁸ Den Subjekten des öffentlichen Rechts – mit Ausnahme des Staates, der Selbstverwaltungen und öffentlicher Körperschaften – kann

https://www.allamkinestar.gov.hu/Koltsegvetes/Torzskonyvi_nyilvantartas/Altalanos-informaciok. Zuletzt: 22. 10. 2024.

¹⁷⁶ Einen detaillierten Überblick über das Thema liefern: KISFALUDI András: Die juristische Person des öffentlichen Rechts als privatrechtliches Tabu? In: *Liber Amicorum Studia L. Vékás dedicata, Ünnepi dolgozatok Vékás Lajos tiszteletére*. Hrsg.: KISFALUDI András, Budapest, ELTE ÁJK. 2009. 165-195.

¹⁷⁷ LÁBADY Tamás: *Ein allgemeiner Teil des ungarischen Privatrechts (Zivilrechts)*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 1997. 26.

¹⁷⁸ Details hierzu: KISFALUDI András: Die Regelung juristischer Personen im neuen Bürgerlichen Gesetzbuch. *Jogtudományi Közlöny*, 7-8/2013, 335.

nur relative Rechtsfähigkeit zuerkannt werden:¹⁷⁹ sie können nur im Rahmen ihrer gesetzlich festgelegten Pflichten und Befugnisse handeln.¹⁸⁰

Es ist gerechtfertigt, einer Person des öffentlichen Rechts die Rechtspersönlichkeit zu verleihen, wenn ihre Aufgaben die Teilnahme am bürgerlichen Rechtsverkehr erfordern;¹⁸¹ dies geschieht in der Regel in der Rechtsform des Haushaltsorgans. Das Haushaltsorgan verwaltet sich selbst und wird aus dem Staatshaushalt finanziert. Daher sind seine Wirtschaftsgebarung und seine Fähigkeit, Eigentum zu erwerben, durch die Finanzgesetzgebung eingeschränkt. Bei der Entscheidung darüber, ob es sich bei einer Organisation um eine juristische Person mit der Rechtsfähigkeit eines zentralen Haushaltsorgans handelt, sind die Bestimmungen des im jeweiligen Zeitraum geltenden Haushaltsgesetzes von entscheidender Bedeutung.¹⁸²

Was als Rechtssubjekt oder juristische Person eingestuft wird, fällt unserer Ansicht nach in den persönlichen und sachlichen Geltungsbereich der öffentlich-rechtlichen Gesetzgebung. Die juristische Person ist jedoch ein „Produkt“ des Privatrechts: die Definition der Natur der juristischen Person, die Feststellung seiner Rechtsfähigkeit und die Erfassung seiner Rechtsformen sind Aufgabe des geltenden Bürgerlichen Gesetzbuches.¹⁸³ Darauf aufbauend sind die Kategorien „Person des öffentlichen Rechts“ und „juristische Person des öffentlichen Rechts“ – die juristische Personen umfassen, die öffentliche Aufgaben wahrnehmen und an privatrechtlichen Rechtsverhältnissen nicht mit hoheitlichen Mitteln teilnehmen – keine selbständigen juristischen Personen, sondern die Menge der juristischen Personen eines anderen Rechtsgebiets als des Privatrechts, für die die allgemeine Regeln für juristische Personen des ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuches gelten.¹⁸⁴ In diesem Sinne handelt es sich bei einer juristischen Person des öffentlichen Rechts nicht um eine eigenständige Kategorie der juristischen Personen, sondern die indikative Subjektstruktur bezieht sich nur auf den Rechtszweigdeterminismus in Bezug auf juristische Personen: eine juristische Person, die an privatrechtlichen Rechtsverhältnissen teilnimmt, ist auch Subjekt des öffentlichen Rechts in Beziehungen, die durch öffentlich-rechtliche Normen geregelt sind.

---

¹⁷⁹ KILÉNYI Géza: Probleme der Rechtspersönlichkeit öffentlicher Verwaltungsorgane. *Magyar Közigazgatás*, 8/2006, 465.

¹⁸⁰ Details hierzu: FAZEKAS Marianna: Die Rechtssubjekte des öffentlichen Rechts und der Entwurf des Bürgerlichen Gesetzbuches. Die Fragezeichen eines Verwaltungsjuristen zum Entwurf des Bürgerlichen Gesetzbuches für den Teil der juristischen Person. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 5/2007, 22.

¹⁸¹ FICSOR Mihály: Közjogi jogi személyek a magyar polgári jogban. *Magyar Jog*, 6/1993, 323., 327.

¹⁸² Oberstes Gericht, BH 2004. 52.

¹⁸³ § 3:1, § 3:63 Abs. (1), § 3:88 Abs. (1), § 3:325 Abs. (1), § 3:368 Abs. (1), § 3:378, § 3:405 Abs. (1) uBGB.

¹⁸⁴ § 3:3 Abs. (2) uBGB; die entgegengesetzte Position vertritt DOMROCSI Gábor: Rechtsprobleme im neuen Bürgerlichen Gesetzbuch. *Gazdaság és Jog*, 10/2015, 3.

V. Anomalien im Zivilrecht, die sich aus der Unbestimmtheit der juristischen Person des öffentlichen Rechts ergeben

V.1. Die Anwendbarkeit zivilrechtlicher Normen

Obwohl das ungarische Bürgerliche Gesetzbuch vorschreibt, dass seine allgemeinen Regeln über juristische Personen auch auf im uBGB nicht geregelte juristische Personen und Rechtssubjekte ohne Rechtspersönlichkeit¹⁸⁵ anzuwenden sind, verlangt die Praxis immer noch nach der Bestätigung dieser Tatsache,¹⁸⁶ obwohl beispielsweise das Gesetz über die Kommunalverwaltungen Ungarns dies in umgekehrter Form enthält.¹⁸⁷

Ebenso bedarf noch der Klärung durch gerichtliche Urteile, dass wenn die Ausübung öffentlich-rechtlicher Rechte und die Erfüllung öffentlich-rechtlicher Pflichten in zivilrechtlichen Rechtsverhältnissen erfolgt, dies den Bestimmungen des ungarischen Bürgerliche Gesetzbuches unterliegt.¹⁸⁸

V.2. Das zivilrechtliche Rechtssubjektivität der öffentlich-rechtlichen Rechtspersonen

Die öffentlich-rechtliche Gesetzgebung verwendet im Gegensatz zu manchen Formulierungen der öffentlich-rechtlichen Literatur¹⁸⁹ und manchen Gerichtsentscheidungen¹⁹⁰ nicht den Begriff juristische Person des öffentlichen Rechts, sondern die Begriffe Verwaltungsorgan¹⁹¹ und Haushaltsorgan.¹⁹²

---

¹⁸⁵ § 3:3 Abs. (2)-(3) uBGB.

¹⁸⁶ Oberstes Gericht, BDT 2019. 3964.; BDT 2019. 3975.; Ítéletáblai Határozatok (Entscheidungssammlung der Tafelgerichte, abgekürzt ÍH) 2020.109.: Im Zusammenhang mit der gerichtlichen Überprüfung von Entscheidungen von Jagdverbandsorganen gelten mangels besonderer gesetzlicher Regelungen die Bestimmungen des ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuches über die gerichtliche Überprüfung von Entscheidungen der juristischen Person.

¹⁸⁷ Gesetz CLXXXIX von 2011, § 41 Abs. (1): „Als juristische Person der Selbstverwaltung gelten die Bestimmungen des ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuches über juristische Personen mit den in diesem Gesetz enthaltenen Ausnahmen.“ § 87: „Die Vertretungsorgane der Selbstverwaltungen können zur wirksameren und zweckmäßigeren Wahrnehmung einer oder mehrerer Aufgaben und Befugnisse der Kommunalverwaltung sowie der Aufgaben und Befugnisse der Staatsverwaltung des Bürgermeisters und Beamten die Gründung eines Zweckverbands mit Rechtspersönlichkeit vereinbaren“.

¹⁸⁸ Kurie, BDT 2019. 3964.: Im Hinblick auf die Anwendung privatrechtlicher Vorschriften kann die Einhaltung privatrechtlicher Anforderungen erforderlich sein; BDT 2019. 3975.: Die Zahlungspflicht der in dem Zweckverband beteiligten Selbstverwaltungen besteht nicht untereinander, sondern gegenüber dem rechtsfähigen Verband; im Falle einer Überzahlung kann der zu viel gezahlte Betrag vom Verband als ungerechtfertigte Bereicherung eingefordert werden. Oberstes Gericht, Grundlagenentscheidung (abgekürzt: EBH) 2006. 1482.: Die Zahlungsansprüche aus einem kommunalen Zweckverband können nicht im Verwaltungsverfahren, sondern im Zivilverfahren geltend gemacht werden.

¹⁸⁹ KILÉNYI op. cit.; PETRIK (2006) op. cit.

¹⁹⁰ Oberstes Gericht, BH 2011. 15.: die Selbstverwaltung ist eine öffentlich-rechtliche Person; Tafelgericht Pécs, AZ.: PÍT Gf. 40030/2016/4.: das Wasserversorgungsunternehmen ist eine öffentlich-rechtliche Person

¹⁹¹ Gesetz I von 2017 über die Verwaltungsverfahrensordnung, § 4 Abs. (7).

¹⁹² Zum Beispiel Gesetz XXXVI von 2012 über die Nationalversammlung, § 123 Abs. (1): Das Büro des Parlaments ist ein zentrales Haushaltsorgan; Gesetz LXXXVII von 2010 über den Nationalen Bodenfonds, § 4 Abs. (1): Das Nationale Bodenzentrum ist ein zentrales Haushaltsorgan.

Es können Zweifel an der zivilrechtlichen Rechtssubjektivität und der Rechtspersönlichkeit bestimmte juristischer Personen des öffentlichen Rechts geäußert werden, was durch die zivilrechtliche Beurteilung des Parlaments deutlich wird. In der gerichtlichen Praxis wurde das Parlament zunächst als Haushaltsorgan und als juristische Person (mit gleichzeitiger prozessualer Rechtsfähigkeit und zivilrechtlicher Klagebefugnis) eingestuft.¹⁹³ Anschließend wurde im Zusammenhang mit staatlichen Zuwendungen an die Kommunen zunächst hervorgehoben, dass eine Willenserklärung zur Durchführung öffentlicher/verwaltungsrechtlicher Handlungen/politischer Tätigkeit nicht Gegenstand eines zivilrechtlichen Vertrages sein kann.¹⁹⁴ Schließlich wurde festgestellt, dass es keine spezifische gesetzliche Bestimmung gibt, die das Parlament zu einer juristischen Person erklären würde.¹⁹⁵ Das Gesetz XXXVI von 2012 über das Parlament klärt den rechtlichen Status des Parlaments nicht, es wird in der Präambel als wichtigstes Vertretungsorgan des Volkes bezeichnet. Meine Meinung stimmt mit der Position der Urteile überein: Das Parlament ist keine juristische Person; es ist fraglich, ob es sich überhaupt um eine zivilrechtliche Rechtssubjekt handelt. Trotzdem „gründete“ es die Ungarische Telegraphenagentur als Einzelunternehmen im Auftrag des Staates,¹⁹⁶ im Gegensatz zur Gründung der Ungarischen Nationalbank geschlossen tätige AG (MNB Zrt.),¹⁹⁷ oder zum Zentrum für staatliche Schuldenverwaltung AG (Államadósság Kezelő Központ Rt.),¹⁹⁸ für die er korrekterweise nur das tat, was er tun kann: „Das Parlament erlässt das folgende Gesetz...“.

VI. Übereinstimmung juristischer Personen im ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch mit den Kriterien für juristische Personen

Wenn wir uns den juristischen Personen des Dritten Buches des ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuches auf der Grundlage ihrer Rechtssubjektivität nähern, dann handelt es sich um selbstständige juristische Personen (die juristische Person ist rechtsfähig: sie kann Rechte und Pflichten haben)¹⁹⁹, und offenbar ist der Inhalt der Rechtspersönlichkeit stets derselbe. Allerdings treten bei der oHG und KG Besonderheiten auf:

---

¹⁹³ Oberstes Gericht, BH 1997. 276.

¹⁹⁴ Oberstes Gericht, BH 2001. 332.

¹⁹⁵ Tafelgericht, ÍH 2005. 75.: kein Haushaltsorgan, keine juristische Person, keine Prozessfähigkeit; ebenso Tafelgericht, ÍH 2013. 20.

¹⁹⁶ Gesetz CXXXVII von 1996 über die nationale Nachrichtenagentur.

¹⁹⁷ Gesetz CXXXIX von 2013.

¹⁹⁸ Gesetz CXCV von 2011.

¹⁹⁹ § 3:1 Abs. (1) uBGB.

- Ihr Vermögen trägt nur relativ den Charakter des gesonderten Eigentums;
- Das Kriterium der selbständigen Haftung für eigene Schulden ist wegen der unbeschränkten und gesamtschuldnerischen Haftung der Mitglieder/des Komplementärs nicht erfüllt;
- Sie verfügen nicht über eine dauerhafte, etablierte Organisationsstruktur und sind informell und ohne Formalisierung tätig;
- Bei ihrer Tätigkeit sind sie nicht unabhängig von den Gründern: Aufgrund der Natur der Personenvereinigung unterliegen Entscheidungen über grundsätzliche Fragen im Hinblick auf den Bestand der Gesellschaft der einstimmigen Entscheidung aller Mitglieder (z. B. die Änderung des Gesellschaftsvertrags oder die Auflösung ohne oder mit Rechtsnachfolger);
- Gegebenenfalls ist die Beendigung des Mitgliedschaftsverhältnisses auch auf schuldrechtlichem Rechtsweg möglich (z. B.: gemeinsame Vereinbarung, ordentliche und außerordentliche Kündigung);²⁰⁰
- Sie können keine eigenen Anteile erwerben, im Gegensatz zu der GmbH mit einem eigenen Geschäftsanteil und zur AG mit eigenen Aktien;
- Die vollständige Trennung vom Gesellschaftsvertrag und von den Gründern/Mitgliedern – also die Möglichkeit der Gründung einer Einzelfirma – wird nicht verwirklicht bei dieser Gesellschaften. Das können lediglich die GmbH und die AG.²⁰¹

Als weitere Form einer juristischen Person kann die Vereinigung als Kooperationsgesellschaft²⁰² gegründet werden, um die Leistungsfähigkeit der Geschäftsführung der Mitglieder zu fördern, ihre wirtschaftlichen Aktivitäten zu koordinieren und ihre beruflichen Interessen zu vertreten. Der Zweck der Vereinigung ist daher die Zusammenarbeit und Koordination, sie strebt keinen eigenen Gewinn an und übt ausnahmsweise nur ergänzende Geschäftsführungstätigkeiten aus.²⁰³ Bei Koordinations- und Kooperationsstätigkeiten kann die Vereinigung ohne Gründungskapital gegründet werden (dann liegt per Definition kein vom Vermögen der Mitglieder getrenntes Vermögen vor).²⁰⁴ Wenn die Kooperationsgesellschaft jedoch zusätzliche Wirtschaftstätigkeiten ausübt, ist Stammkapital erforderlich.²⁰⁵ Bei einer Vereinigung, die auch noch zusätzliche Wirtschaftstätigkeiten ausübt, gilt

---

²⁰⁰ PAPP Tekla: Die Wirtschaftsgesellschaften ohne Rechtspersönlichkeit. In: *Ünnepi tanulmányok Balásházy Mária tiszteletére*. Hrsg.: BODZÁSI Balázs, Budapesti Corvinus Egyetem Gazdasági Jogi Intézet, Budapest, 2010. 274-275., 280.

²⁰¹ §§ 3:138-139 Abs. (1), § 3:140, § 3:143 Abs. (4), § 3:146 Buchst. a), b), § 3:148, §§ 3:154-155 uBGB; PAPP Tekla: *Die wirtschaftlichen Gesellschaftsformen in Ungarn – System der Vor- und Nachteile*. Acta Convetus de Iure Civili Tomus XIII., Szerk.: PAPP Tekla, Lectum Kiadó, Szeged, 2011., 123-135.

²⁰² Siehe noch dazu: PÁZMÁNDI Kinga: Die Vergangenheit und der Gegenwart der Kooperationsverbindungsform – Eckpfeiler der Regelung von Vereinigung im Bürgerlichen Gesetzbuch. *Gazdaság és Jog*, 4/2017, 9-14.

²⁰³ § 3:368 Abs. (1), (2) uBGB.

²⁰⁴ §§ 3:368 Abs. (1), 3:369 Buchst. b) uBGB.

²⁰⁵ §§ 3:368 Abs. (2), 3:369 Abs. (2) Buchst. b) uBGB.

der Grundsatz der Eigentumstrennung aufgrund der zugrunde liegenden, unbeschränkten und gesamtschuldnerischen Haftung der Mitglieder nur relativ. Wenn die Vereinigung ohne Kapital operiert und auch keinen Gewinn erwirtschaftet, dann haften für die Schulden der Vereinigung in erster Linie die Mitglieder.²⁰⁶

Die Vereinsgründung ist ohne Vermögen möglich, da die Vereinsmitglieder nicht zu einer finanziellen Einlage verpflichtet sind.²⁰⁷ In diesem Fall kann der Verein Vermögenswerte durch Fundraising erwerben.²⁰⁸ „Ein wichtiges Merkmal der Vereinsmitgliedschaft besteht darin, dass kein Vermögensanteil entsteht, sie gewährt den Mitgliedern keine Vermögensrechte am Vereinsvermögen.“²⁰⁹ Unabhängig davon, ob der Verein über Vermögen verfügt oder nicht, haften seine Mitglieder nicht mit ihrem eigenen Vermögen für die Schulden des Vereins.²¹⁰

Eine Ausnahme vom Grundsatz der Eigentumsabgliederung/Trennung stellt die gesetzliche Erfassung der Verpflichtung des Mitglieds/Gründers zur Begleichung der Schulden und Verbindlichkeiten der juristischen Person dar.²¹¹ Wie oben beschrieben, schreibt das ungarische Bürgerliche Gesetzbuch für bestimmte juristische Personen des Typs der Personengesellschaft— ganz allgemein – eine grundsätzliche, unbeschränkte und gesamtschuldnerische Haftung der Gesellschafter vor: also in Bezug auf die Mitglieder der offenen Handelsgesellschaft,²¹² auf den Komplementär der Kommanditgesellschaft²¹³ und auf die Mitglieder der Vereinigung.²¹⁴ Darüber hinaus stellen die auf konkrete Rechtslagen zugeschnittenen Ausnahmen, die unter dem Gesichtspunkt der Rechts- und Verkehrssicherheit sowie des Gläubigerschutzes von Bedeutung sind, eine Korrektur des Grundprinzips dar:

- die Haftung des Mitglieds/Gründers einer juristischen Person, die ohne finanzielle Beiträge gegründet werden kann, für die Schulden der so gegründeten juristischen Person²¹⁵

---

²⁰⁶ PAPP Tekla: Die Kooperationsgesellschaft. In: *Társasági jog*. Szerk.: PAPP Tekla, Lectum Kiadó, Szeged, 2011., 368.

²⁰⁷ § 3:65 Abs. (4) uBGB

²⁰⁸ Gesetz CLXXV von 2011 über das Vereinigungsrecht, den rechtlichen Status der Gemeinnützigkeit sowie den Betrieb und die Unterstützung zivilgesellschaftlicher Organisationen (Zivilgesellschaftsgesetz), §§ 24-26.

²⁰⁹ Kommentar zum Gesetz V von 2013 über das Bürgerliche Gesetzbuch. Hrsg.: VÉKÁS Lajos - GÁRDOS Péter, online, 164.

²¹⁰ § 3:65 Abs. (4) uBGB.

²¹¹ SZALAI op. cit. 12.: „... beschränkte Haftung, wenn wir den Gläubiger der Organisation daran hindern, auf die getrennten Vermögenswerte des Mitglieds zuzugreifen. Dies wird als schützende Vermögenstrennung (defensive asset partitioning) oder Eigentümerschutzschild (owner shield) bezeichnet.“

²¹² § 3:138, § 3:139 Abs. (1) uBGB; PAPP (ed. 2011) 373-374., 381.

²¹³ § 3:154, § 3:155 uBGB; PAPP (ed. 2011) 389-390., 392.

²¹⁴ § 3:368 Abs. (1), § 3:369 Abs. (1) Buchst. b) uBGB; PAPP (ed. 2011) 362-363., 368.

²¹⁵ § 3:9 Abs. (2) uBGB.

- (Sanktionierung von Unterkapitalisierung; Vereinigung; im Falle eines Vereins ist es fraglich, ob er mit § 3:65 Abs. (4) uBGB in Übereinstimmung werden kann²¹⁶);
- die Haftung des Mitglieds der juristischen Person für vorsätzliche deliktische Schäden im Zusammenhang mit der Mitgliedschaft (Haftungsdurchbruch; Verein, Wirtschaftsgesellschaften, Vereinigung, Genossenschaft);²¹⁷
  - die Haftung des Mitglieds/Gründers, der seine Haftungsbeschränkung missbraucht (Haftungsdurchgriff; Kommanditist der KG, GmbH, AG, Genossenschaft, Stiftung; im Falle eines Vereins ist es fraglich, ob er mit § 3:65 Abs. (4) uBGB in Übereinstimmung werden kann);²¹⁸
  - der Anspruch der Mitglieder/Gründer der rechtsnachfolgerlos aufgelösten juristischen Person auf das nach Zahlung der Schulden verbleibende Vermögen der aufgelösten juristischen Person bis zur Höhe ihres Anteils am verteilten Vermögen (Wirtschaftsgesellschaften, Vereinigung, Genossenschaft);²¹⁹
  - die Haftung des Mitglieds/Gründers der Vorgesellschaft für die Schulden der Vorgesellschaft, die nicht im Firmenregister eingetragen sind²²⁰ (Wirtschaftsgesellschaften, Vereinigung,²²¹ Genossenschaft²²²);
  - die Verantwortung des alleinigen oder qualifizierten Mehrheitsmitglieds einer Wirtschaftsgesellschaft für die Fortsetzung einer ungünstigen Geschäftspolitik (GmbH, AG);²²³
  - die Haftung des herrschenden Mitglieds einer Unternehmensgruppe für unbefriedigte Gläubigerforderungen im Falle der Liquidation des beherrschten Mitglieds.²²⁴

Aus der kurzen Übersichtsanalyse lässt sich schließen, dass es keine privatrechtliche juristische Person gibt, die die Kriterien einer juristischen Person vollständig erfüllt. Die neuralgischste Lücke besteht im Bereich der Haftung juristischen Person für ihre Schulden mit ihrem abgesonderten eigenen Vermögen.

---

²¹⁶ Das Mitglied haftet nicht mit seinem eigenen Vermögen für die Schulden des Vereins; es fehlt die Klausel „mit den gesetzlich vorgesehenen Ausnahmen.“

²¹⁷ § 6:540 Abs. (3) uBGB.

²¹⁸ § 3:2 Abs. (2) uBGB.

²¹⁹ § 3:48 Abs. (3) uBGB.

²²⁰ § 3:101 Abs. (5) uBGB

²²¹ § 3:368 Abs. (3) uBGB.

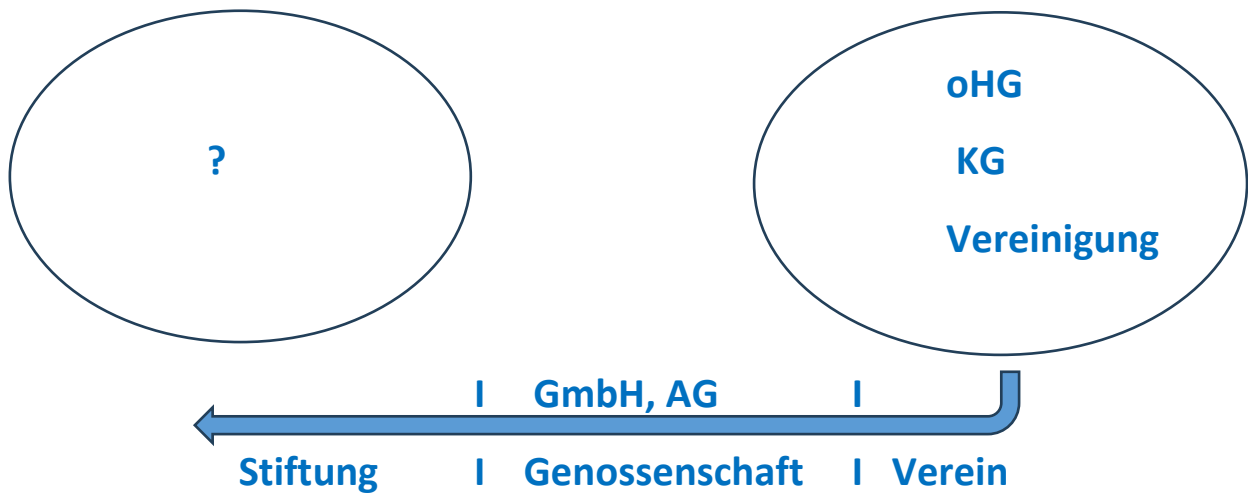
²²² § 3:329 Abs. (2) uBGB.

²²³ § 3:324 Abs. (3) uBGB.

²²⁴ § 3:59 uBGB.

privatrechtliche juristische Personen

VII. Abschliessende Gedanken

Basierend auf dieser Analyse lassen sich meiner Meinung nach drei Gefahren klar umreißen:

- Erstens ist die Bezeichnung der juristischen Person zu einem so heterogenen Sammelbegriff geworden, dass ihre Verwendbarkeit und Interpretierbarkeit in Frage gestellt wird (im ungarischen Privatrecht gibt es dafür bereits „abschreckende“ Beispiele: die Häufung von Wirtschaftsorganisation und Firma);

- Zweitens bewegt sich die juristische Person mit dem aktuellen Inhalt in Richtung einer grenzenlosen, ergebnisoffenen Gestaltung: In der juristischen Literatur wurde bereits die Verleihung der Rechtspersönlichkeit an Gemeinschaftshäusern und an Baugemeinschaften vorgeschlagen;²²⁵

- Drittens macht die bloße Tatsache, dass eine Organisation aus rechtlicher Sicht als juristische Person eingestuft wird, diese weder in ihren internen noch in ihren externen Rechtsverhältnissen zu einer solchen. Dies erfordert eine vollständige Umgestaltung der jeweiligen Organisation durch den Gesetzgeber.

Ausgehend von den bisher erläuterten rechtlichen Komplikationen und Anomalien²²⁶ kann eine Lösung sowohl in der Entwicklung der Kategorien einer komplexen Rechtssubjektivität oder einer komplexen Rechtspersönlichkeit oder einer rechtszweigübergreifenden juristischen

²²⁵ SZATMÁRI Csaba: Ein Vorschlag, den Begriff „Rechtssubjekt ohne Rechtspersönlichkeit“ aus der Rechtstechnologie zu streichen. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 5/2007, 27-28.

²²⁶ FAZEKAS (2008) op. cit. 107.: Durch die Schaffung eines allgemeinen Verwaltungsorganisationsgesetzes könnten viele der aufgeworfenen Probleme beseitigt werden.

Rechtspersönlichkeit als auch in der Schaffung von juristischen Personen bestehen, die die
Kategoriekriterien erfüllen.

Papp Tekla DSc

Ludovika University of Public Service

Imperfecta legal persons in Hungarian private law

Budapest, 22 November 2024

Comparative Private Law Research Workshop

Criteria of a legal person

- Separate property
- Independent financial responsibility
- Permanent organization
- State recognition
- Own name
- Articulation of will by a natural person
- Independence from the founders
- Lasting, prolonged existence

Type constraint in the Hungarian Civil Code

Society (Association)

Business associations (general and limited partnerships, limited liability company, joint stock company: private and public companies limited by shares)

Cooperative

Association (Grouping)

Foundation

Applicability of the rules of legal persons of Hungarian Civil Code

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
A HAZAI SZOLGÁLATBAN

Classification of legal persons

Legal persons

Private law

Partnerships

Companies

Cooperative

Association

Society

Foundation

Public law

State

Local government

Municipal association

Budget body

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
A HAZAI SZOLGÁLATBAN

Legal person of public law

Issue of legal capacity and legal personality

Special category of legal entities (?)

Anomalies:

- applicability of private law norms
- private law legal personality of public law legal persons, example of the Hungarian parliament

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
E. HMTA SZOCIÁLISÁRNY

Compliance of criteria of legal persons in private law

Problems with general and limited partnerships

Property and liability at association (grouping)

Legal relationship between the society and its members

Exceptions to the principle of ownership separation: general and special responsibility corrections

Lack of complete compliance

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
E. HMTA SZOCIÁLISÁRNY

Summary thoughts

Heterogeneous collective term

Unlimited legal entity category

Separation of legal technical qualification and of the content of internal-external legal relations

Solution: complex legal entity / complex legal personality / legal personality above branches of law (?)

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
E HATÁR SZÜZGÁLLÁSÁR

Thank you for your attention

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
E HATÁR SZÜZGÁLLÁSÁR

